

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Plechtige installatie van de «Centrale Commissie voor de Nederlandse Rechtstaal en Bestuurstaal in België».

Op 1 April l.l. heeft de Heer Minister van Binnenlandse Zaken in de zittingszaal van de Raad van State de «Centrale Commissie voor de Nederlandse rechtstaal en bestuurstaal in België» geïnstalleerd. Deze plechtigheid werd bijgewoond door de Heren Fr. Van Cauwelaert, voorzitter van de Kamer, Dequae, Minister van Koloniën, Cornil, Secretaris-Generaal van het Ministerie van Justitie, Suetens, eerste-Voorzitter van de Raad van State, Vrancken, eerste-Voorzitter van het Rekenhof, vertegenwoordigers van de Koninklijke Vlaamse Academie en van verschillende Universiteiten, van de Raad van State en van onderscheiden administraties.

Het is ons een genoegen aan onze lezers de tekst te kunnen mededelen van de respectievelijke redevoeringen, welke ter gelegenheid van deze plechtige installatie werden uitgesproken door de Heer Minister van Binnenlandse Zaken L. Moyersoën en door Prof. E. Van Dievoet, voorzitter van deze Commissie.

* * *

Rede van de Heer L. MOYERSOËN, Minister van Binnenlandse Zaken

De installatie welke ik vandaag de eer heb te verrichten, is welhaast van historische betekenis.

Het wil mij dan ook voorkomen dat ik niet beter kan doen dan de betekenis en de draagwijdte ervan met een paar woorden toe te lichten.

Maar vooreerst moge er op gewezen worden dat alhoewel de Centrale Commissie een, schier onoverzienbaar veld voor zich heeft, zij nochtans niet voor volledig onontgonnen terrein staat.

Inderdaad, reeds in 1923, hetzij reeds meer dan 30 jaar terug, werd in de schoot van het Ministerie van Justitie een commissie opgericht belast met de vertaling in het Nederlands van de bepalingen der Grondwet, der wetboeken, der voornaamste geldende wetten en besluiten, waarvan geen officiële Nederlandse tekst werd bekend gemaakt.

Deze commissie, waarvan de heer Professor Van Dievoet van bij de aanvang onafgebroken voorzitter was, heeft reeds veel en uitstekend werk geleverd op het haar toegewezen terrein.

Voorzeker heeft het door deze commissie gepresteerde werk niet altijd noch ook onmiddellijk de gewenste resultaten opgeleverd. Het is immers eerst wanneer men met de vertaling der teksten was begonnen, dat men zich terdege rekenschap gegeven heeft van het complexe karakter van deze verrich-

ting, die problemen van juridische evenzeer als van taalkundige aard heeft doen rijzen.

Wanneer het heden wenselijk schijnt het werk van deze commissie enigszins te herzien, aan de hand van de ervaring die men gaandeweg gedurende een periode van verschillende decennia heeft opgedaan, zo moge daaruit blijken, niet dat het werk van deze commissie niet in alle opzichten merkwaardig is geweest, maar dat het door haar aangevatte werk meer veronderstelt dan men op het eerste zicht geneigd zou zijn te menen.

Inderdaad, de vertaling van de wetteksten onderstelt noch min noch meer de aanwezigheid van een volledige juridische terminologie. Dat deze niet altijd noch in voldoende mate aanwezig was, ook nu nog niet, daar is de installatie van deze Centrale Commissie een doorslaand bewijs van.

Naast de Commissie, opgericht in de schoot van het Ministerie van Justitie, werd eveneens een commissie, belast met de vertaling van de koloniale wetteksten, bij het Ministerie van Koloniën opgericht.

Ook deze commissie, die vrijwel voor gelijkaardige moeilijkheden stond, heeft belangrijk en uitstekend werk verricht.

Naast deze twee commissies werd in 1930 de «Permanente Commissie tot bevordering van eenheid en vastheid in de Nederlandse bestuurstaal in België» op-

gericht. Deze commissie zag het licht als gevolg van de steeds dringender luidende klachten over de verbastering van onze ambtelijke taal, die niet alleen door gebrek aan keurigheid, doch vooral door gebrek aan de broodnodige eenheid in de terminologie, dreigde ten onder te gaan.

Deze permanente commissie die evenzeer, voor haar tijd, zeer vruchtbaar werk heeft geleverd, werd in 1948 vervangen door de Terminologische Commissie, door de toenmalige Minister van Binnenlandse Zaken, de heer Vermeylen, ingesteld en geïnstalleerd door de heer Brasseur.

Deze tweede commissie legt thans de laatste hand aan de herziening van de eerste brochure van de Permanente Commissie en levert degelijk en deugdelijk werk.

Al deze commissies hebben gedurende hun bestaan te maken gehad met de vraag of de rechtstaal respectievelijk de bestuurstaal, het algemeen Nederlands diende te zijn dan wel een meer particularistisch getint Nederlands.

Het zij me toegelaten bij deze vraag een ogenblik stil te houden.

Daarbij dient vooreerst vooropgezet dat de eenheid van het Nederlands taalgebied als een onwrikbaar beginsel dient te gelden.

Indien immers, enerzijds, niemand belang kan hebben bij een versnippering op dit gebied, zo zou het voor onze Vlaamse gewesten, anderzijds, een soort geestelijke zelfmoord betekenen: de verspreiding van zijn taal nodeloos te verkleinen.

Wanneer wij de eenheid van het Nederlands taalgebied bevestigen, wil dit ongetwijfeld niet zeggen dat wij zonder meer de Noord-Nederlandse terminologie dienen over te nemen.

Men zal daarbij voortdurend dienen bedacht te zijn op het vaak verschillende karakter van instituten en rechtsverhoudingen. Bovendien moet men niet uit het oog verliezen dat de taal niet een dood gegeven, maar een levende werkelijkheid is en dat, in de gestage opbouw van onze taal, ook onze gewesten een eigen aandeel geleverd hebben en voorzeker geroepen zijn om een steeds belangrijker bijdrage daartoe te leveren.

Maar dit kan echter nog veel minder betekenen dat, waar een gangbaar Nederlandse term bestaat, men per se er een eigen particularistische voorkeur op zou nahouden.

Er is immers geen taalgebied zonder taaleenheid en geen taaleenheid zonder taaltucht.

De betekenis van de Centrale Commissie, ik hoef er nauwelijks de nadruk op te leggen, is zeker niet de drie bestaande commissies overbodig te maken. Integendeel. Zij is geroepen om naast haar meer specifieke opdracht de werkzaamheden dezer commissies te leiden en te ordenen.

Waar deze drie commissies voorheen zelfstandig werkten en zonder enig verband met elkaar, en er bijna noodzakelijkerwijze, hoe dan ook, afwijkende opvattingen moesten op nahouden, zo vloeien zij thans samen of liever monden zij uit in de Centrale Commissie, die ze overkoepelt en er als het ware het toporgaan van is.

Dit moet voorzeker de doelmatigheid van elk van hen ten goede komen, en hen in staat stellen het nagestreefde doel, de eenheid en de vastheid van terminologie, ook daadwerkelijk te bereiken.

In heb deze zeer bondige inleiding nodig geacht om met meer klem nog te kunnen wijzen op de uitzonderlijke betekenis van deze eerste vergadering, de eerste van de vele, naar ik hoop, waarin onze administratieve en juridische taal die wedergeboorte zal ondergaan,

welke haar tot een volwaardig taalinstrument zal maken.

Die taak leg ik hier in uwe handen. Mij dunkt, ik kan ze aan geen bevoegder handen toevertrouwen: uw werkkring aan de universiteit en in de administratie, uw ganse carrière in de beoefening van de rechtstaal en bestuurstaal, uw taalkundige werken en wetenschap staan daar borg voor. We mogen gerust beweren dat deze Centrale Commissie eindelijk de verwezenlijking is van wat ons beste taalgeleerden en bijzonder uw hooggeachte heer Voorzitter, prof. Van Dievoet, reeds vóór dertig jaar als een onafwendbare noodzaak opeisten.

Zoals ik reeds zegde blijft er op stuk van terminologie nog heel wat te doen.

Inderdaad, elk der ministeriële departementen, elk der beide Wetgevende Kamers gebruiken een eigen, veelal sterk afwijkende terminologie. Hetzelfde kan, tot op zekere hoogte, gezegd worden van de taal waarin de vonnissen gesteld zijn.

Dit gebrek aan eenheid is ten zeerste schadelijk en voor het prestige en voor de juistheid van rechtstaal en bestuurstaal.

Omgekeerd echter zal de eenheid in de rechtstaal en bestuurstaal en de nauwkeurigheid en sierlijkheid waarmee zij gebruikt wordt, vanzelfsprekend de eerbied voor wet en vonnis en de standing van de administratie verhogen.

Het juiste gebruik van vaststaande termen, als weergave van begrippen met een welomschreven inhoud, zal anderzijds noodzakelijkerwijze de effectiviteit van wetten, vonnissen en administratieve bescheiden ten goede komen en heel wat betwistingen vermijden, die hun oorsprong vinden in een slordig taalgebruik.

Doch niet alleen naar de gerechtelijke instanties, parlement en centrale administratie dient onze aandacht te gaan, maar, en ik wil daar zeer speciaal de nadruk op leggen, ook naar de plaatselijke besturen.

De taal en terminologie laten daar veel te wensen over. Het zal de taak van de commissie zijn ook ten aanzien daarvan weg en middel te vinden om deze toestand te verhelpen. Voorlichting zal daarbij reeds veel zijn. Maar om de ingekankerde slechte gewoonten uit te roeien zullen wellicht stipt na te leven voorschriften ten deze noodzakelijk zijn. Ik denk daarbij vooral aan de beslissingen van de gemeenteraden, die vaak in een onmogelijk taaltje gesteld zijn.

En thans een woordje over onze vertaaldiensten.

Als onze administratieve taal nog niet op peil is, dan hebben we dit voor een goed deel te wijten aan de tekortkomingen op taalgebied van ons lager, middelbaar en hoger onderwijs en in de tweede plaats ook vaak aan de ontoereikendheid van onze vertaaldiensten.

Om in de leemte van die diensten te voorzien, is er nog heel wat te doen. Hoofdzaak echter is dat hier ook taaltucht heerse.

Dit zal grotendeels van het gezag van uw commissie afhangen en van de daadwerkelijke steun die u van de hoge overheidsorganen in uw taak zult ondervinden.

Ik moge nu hier een vraag beantwoorden en wel deze: waarom werd de Centrale Commissie opgericht bij de Raad van State?

Ik kan daarbij niet beter doen dan u een passus te citeren uit de rede, uitgesproken door de heer Eerste-Voorzitter Suetens ter gelegenheid van de installatie van de Raad van State:

«Voortaan, zo zegde de heer Suetens, zal onze afdeling wetgeving, die beschikt over een flink toegerust coördinatiebureau, postvatten aan het kruis-

punt van gans de wetgevende arbeid en het hare bijdragen opdat deze wetten en besluiten op logische, harmonische en rationele wijze zouden voorbereid worden.

» Zij zal bovendien bijgestaan worden door een bureau voor de overeenstemming der teksten dat, samengesteld uit bekwame ambtenaren, alles in het werk zal stellen om onbrispelijke vertalingen te leveren en zodoende de duistere passages en tegenstrijdigheden te weren die voorheen soms voortvloeiden uit gebrekkig vertaalwerk.

« Aan dit bureau valt de kiese en gewichtige taak ten deel onze Nederlandse rechtstaal vast te leggen. »

En na gewezen te hebben op de menigvuldige diensten die zich met deze aangelegenheid bezighouden en de uiteenlopende strekkingen die bij dit werk tot uiting komen, besloot de Voorzitter :

« Uit dit alles vloeit een zeker gebrek aan eenheid voort in de Vlaamse teksten van onze wetten en besluiten, gebrek dat noch door de ministers, noch door de Wetgevende Kamers is kunnen verholpen worden.

» En toch zou onze wets- en rechtstaal er alles bij te winnen hebben, kon zij zich ontdoen van die particularistische neigingen die haar prestige schaden en alles behalve bevorderlijk zijn voor haar verstaanbaarheid. Naar mijn mening zou alleen de Raad van State, dank zij de centrale stelling die hij in de wetgevende arbeid inneemt en de opdracht die de wetgever hem uitdrukkelijk heeft gegeven, deze heilzame taak kunnen volbrengen en de Belgische rechtsterminologie vastleggen. »

Het moge dan ook vanzelfsprekend heten dat de Centrale Commissie bij de Raad van State werd opgericht om deze met haar gezag voor te lichten en bij te staan en mede door hem het geheel van het te bewerken arbeidsveld te bestrijken.

Mijnheer de Voorzitter, Mijne Heren,

Uit deze uiteenzetting moge blijken hoe zwaar, hoeveel omvattend en veeleisend de opdracht is welke ik U hier op de schouders leg.

Zelden nochtans was een commissie zo goed voor haar taak toegerust als de uwe: zowel wat betreft de haar toegekende bevoegdheid als wat betreft de bezetting van de commissie zelf die, ik mag het wel zeggen, de bevoegdheid en de wetenschap van de geleerden paart met de waardevolle prestaties en lange ervaring van bekwame vakmensen.

Het is verder mijn bekommernis geweest dat de Centrale Commissie eveneens zou beschikken over de nodige materiële middelen, vereist voor het ordentelijk ten uitvoer brengen van haar taak.

Op mijn begroting werd daarvoor een bedrag van 450.000 frank uitgetrokken.

Ik meen dan ook te mogen zeggen dat met de Centrale Commissie een doelmatig werktuig in het leven geroepen werd.

Aan U hoort het, Mijnheer de Voorzitter, Mijne Heren, er het passend gebruik van te maken.

Mij rest tenslotte nog U allen te bedanken voor uw vererende aanwezigheid.

Ik bedank meer in het bijzonder de aanwezige officiële personaliteiten: de Voorzitters van Kamer en Senaat, de heren Ministers van Justitie en Koloniën, de vertegenwoordigers van het Hof van Verbreking, van de Raad van State, van het Rekenhof, de vertegenwoordigers van de Rectors van onze universiteiten, de bestuurder van de Koninklijke Vlaamse Academie en de vertegenwoordigers van de Centrale Administratie.

U allen hebt door uw aanwezigheid het belang onderstreept dat U aan de geïnstalleerde commissie hecht.

Lieten zich verontschuldigen: de heer Eerste-Minister; de heer Louveaux, Eerste-Voorzitter van het Hof van Verbreking; de heren Rectoren van de universiteiten van Leuven, Gent, Luik en Brussel, de heer Devaux, Voorzitter van de Raad van State; de heer Staatsraad Mast en de heren professoren Van Loey en Pee.

Ik zou deze inaugurale toespraak willen besluiten met uw bijzondere aandacht te vestigen op de beslissing die genomen werd door de wetgevende machten om aan de Grondwetgevende Vergadering Nederlandse teksten voor te leggen van onze Grondwet, welke voortaan bindende kracht zouden bezitten.

Het ligt in de bedoeling van de regering U met de voorbereiding van die teksten te belasten.

Aldus zult U van het begin af op de voornaamste van die wetteksten de stempel drukken van die taalzuiverheid en eenheid die het voorwerp moet zijn van uw betrachtingen. Ik nodig U uit om onmiddellijk uw taak aan te vatten en daarmede verklaar ik uw commissie voor geïnstalleerd en wens haar alle heil en voorspoed.

Rede van Prof. E. VAN DIEVOET

Voorzitter van de Commissie

Mijnheer de Minister,

Uit naam van mijn collega's van de Centrale Commissie voor de Nederlandse rechtstaal en bestuurstaal in België en uit mijn eigen naam moge ik U dank zeggen voor het door U en door de heren Ministers van Justitie en van Koloniën in ons gestelde vertrouwen.

Uit uw aanspraak en uit de bewoordingen van het Koninklijk Besluit van 19 Januari 1954 blijkt dat de taak, welke de Regering ons oplegt, veelomvattend is en zwaar.

Eenheid en vastheid in de Nederlandse rechtstaal en bestuurstaal tot stand brengen en het gebruik van deze eenvormige terminologie bevorderen; te dien einde, over de bestaande commissies — en, naar ik vermoed, over soortgelijke commissies, welke nog mochten worden opgericht — toezicht houden, haar leiding geven en haar werkzaamheden ordenen; aan de Regering passende voorstellen doen, ten einde de overeenstemming

tussen de Nederlandse en de Franse teksten van bestaande wetten te verbeteren; alle openbare besturen van advies dienen en, op verzoek van deze laatste, Nederlandse teksten verbeteren of zelfs opmaken: dat betekent een zeer omvangrijke opdracht en een grote verantwoordelijkheid, waarvoor iemand zou kunnen terugschrikken; wanneer het te bereiken doel niet een levendige belangstelling bij hem opwekte.

Die belangstelling, Mijnheer de Minister, is bij mijn collega's en bij mij zelf aanwezig. En daarom werden wij gaarne, hoewel niet zonder enige huivering, bereid gevonden om uw eervol verzoek te aanvaarden.

Onze rechtstaal en bestuurstaal zijn nog in wording en, al hebben wij in de laatste jaren, zowel in wetgevende, als in rechterlijke en administratieve stukken verheugende vorderingen kunnen vaststellen, toch blijven wij nog ver verwijderd van de vastheid en de nauwkeurigheid van taal, die ons in het Frans zo vanzelfsprekend lijken.

De oorzaken zijn velerlei.

Het is nog niet zo heel lang geleden, toen velen in dit land aan hun gewesttaal boven het algemeen Nederlands de voorkeur gaven. Deze periode is thans afgesloten en elke ontwikkelde Vlaming stelt er prijs op, beschaafd Nederlands te spreken en te schrijven. Maar dit vraagt veel moeite en een voortdurende inspanning: de Vlaming heeft, in dit opzicht, veel te leren, nadat hij vooreerst nog meer heeft afgeleerd.

Vertalen is delicaat werk. En niet alle beampten, wie vertalerswerk wordt opgedragen, bezitten de daartoe vereiste taalkennis en algemene geestescultuur. Menigvuldige juridische teksten worden nog steeds behandeld door personen, van wie, bij gebrek aan kennis van het recht, niet kan worden verwacht dat zij technische begrippen, waarmede zij niet of slechts ten deele vertrouwd zijn, op correcte wijze in een andere taal zullen overzetten.

Het mangelt ons nog steeds zeer aan taalkundig geschoolde en technisch gevormde specialisten. Deze toestand zal eerst dan verholpen worden, wanneer de hogere instanties zullen hebben ingezien dat aan het hoofd van de taaldienst bij ieder Departement een universitair, bij voorkeur een jurist met speciale taalkundige opleiding dient te komen, wiens carrière, aan het eind van haar ontwikkeling, zal dienen gelijk te staan met die van een directeur-generaal. Als medewerkers zullen hem een zeker aantal deskundigen van een mindere rang moeten worden toegewezen, wier verwachtingen in de administratie zodanig zullen moeten zijn, dat het ambt hun aantrekkelijk voorkomt, zodat de besten zich mogen geneigd voelen om de grote inspanning van een degelijke voorbereiding op zich te nemen.

Ik durf hopen dat het mij niet zal worden ten kwade geduid, indien ik van de mij geboden gelegenheid heb gebruik gemaakt om te wijzen op dit, naar mijn overtuiging, essentieel vereiste, waarvan de verwezenlijking weliswaar geheel buiten de thans opgerichte Commissie, in handen ligt van de Regering, zonet van het Parlement.

Terecht, Mijnheer de Minister, hebt U gewezen op de anarchie, waarin onze taaldiensten zich nog steeds bevinden. Elke vertaler werkt op eigen gezag, veelal naar eigen goeddunken. Zijn werk wordt doorgaans door geen technisch geschoolde chef gecontroleerd. De Commissie voor de vertaling van de wetboeken, die ik de eer heb voor te zitten, heeft een aantal zorgvuldig voorbereide vertalingen opgemaakt; het is zeer te betreuren, dat haar werk bij de openbare besturen en bij de rechtspraak niet de verwachte aandacht heeft mogen trekken.

In dit verband moge ik hier herhalen, wat ik elders heb geschreven. « Voor zover correcte Nederlandse uitdrukkingen voorhanden zijn, wordt hiervan, uit sleur of onkunde, al te dikwijls afgeweken. Persoonlijke voorkeur blijft voortwoekeren op een gebied, waar alleen tucht en regel bevoegd zijn om het bevrijdende woord te spreken. Sommigen zelfs achten zich nog geroepen om woorden te smeden en vergeten dat het uitvinder van een nieuwe term, waar zulks mocht nodig blijken, een scherpste van taalgevoel vereist, die de Vlaming nog niet eigen is. Anderen menen de Hollandse termen zonder nader onderzoek te mogen naschrijven en verliezen uit het oog dat, waar twee instellingen niet identisch zijn, een gelijkkluidende benaming onvermijdelijk verwarring sticht en dat, overigens, de Hollandse rechtstaal niet vrij is van een zeker aantal barbarismen, die in het Noorden, door een meer dan honderdjarig gebruik, burgerrecht verkregen hebben, zonder dat wij daarom verplicht zijn die over te nemen ».

Thans leven wij in de verwachting, dat het Vlaamse volk een Grondwet en, naar wij hopen, binnen afzienbare tijd, ook wetboeken zal krijgen, die in zijn taal rechtsgeldigheid zullen bezitten. Ik weet niet of eenieder van u het zo voelt, maar voor degenen die, als ik, sedert jaren naar een eigen, hoogstaand rechtsleven in Vlaanderen hebben gestreefd, wordt het een heuglijke gebeurtenis, die waard is dat zij worde aangemerkt in de annalen van de culturele emancipatie van ons volk.

Deze betekenis echter krijgt de door het Parlement en de Regering genomen beslissing eerst dan, indien de Nederlandse teksten van de Grondwet en van de wetten niet alleen juridisch gelijkwaardig, maar tevens taalkundig zuiver en volkomen nauwkeurig zijn. Juridisch gelijkwaardig zijn de Vlaamse teksten van de wetten van na 1898, d.i. van de wetten van de laatste halve eeuw, maar zij zijn veelal zo weinig betrouwbaar, nu en dan zelfs zo onduidelijk, dat de Vlaamse jurist, noodgedwongen, verplicht is, de Franse tekst te raadplegen. Een grondige herziening van die teksten dringt zich op.

Het zal uw grote verdienste blijven, Mijnheer de Minister, te hebben ingezien, waar het zwaartepunt van het gestelde probleem gelegen is en dat een gezagsorgaan moest worden tot stand gebracht, waaraan allen zullen zijn onderworpen, wie de Staat en de openbare besturen enige opdracht geven op het gebied van de Nederlandse rechtstaal en bestuurstaal in België. Dit gezagsorgaan is er nu, en dat is hoofdzaak.

Reeds heeft de Raad van State, wiens Eerste Voorzitter van het grote belang van goede Nederlandse teksten ten volle overtuigd is, uit een aantal ontwerp van wetten en Koninklijke besluiten menigvuldige foutieve wendingen en onjuiste termen geweerd, maar men verwachtte niet van hem een algemene taalcontrole, die buiten zijn bevoegdheid ligt.

Dank zij uw initiatief, Mijnheer de Minister, bezitten wij thans niet slechts een deskundig orgaan, dat adviserend zal kunnen optreden, maar tevens een instantie, wie als zodanig een administratief gezag, althans een moreel gezag is toegekend. De Commissie hebt U op zodanige wijze samengesteld, dat de voornaamste Departementen, Binnenlandse Zaken, Justitie, Kolonie, de Raad van State en het Parlement zelf, door een of meer specialisten, met haar in bestendige voeling zullen blijven. Voor het overige zal het de taak zijn van het Parlement, van de Regering en van de Raad van State, de beslissingen van de Commissie bekend te maken, aan te bevelen en, waar nodig, de naleving er van aan hun medewerkers voor te schrijven.

Wat nu ten slotte, meer speciaal de juridische terminologie betreft, wil ik op de beslissingen van de Commissie natuurlijk niet vooruitlopen. Indien ik mij niet vergis, zullen de in Nederland gebruikelijke rechtstaal en bestuurstaal, in algemene regel, tot voorbeeld kunnen strekken. Nederland heeft wetboeken, die met de onze verwant zijn en een administratie, waarvan de structuur, in menig opzicht, met die van de onze overeenstemt en die zich geplaatst ziet voor problemen, welke met de problemen van onze administratie een grote gelijkenis vertonen. Bovendien heeft de Nederlander, zoals eenieder die slechts een enkele taal spreekt en schrijft, een ontwikkeld taalgevoel. En ten slotte bevordert eenheid van taal onderling begrijpen en samenwerking.

Waar echter de instellingen verschillen, zal de Commissie, met angstvallige zorg, voor eigen vaderlandse begrippen ook eigen uitdrukkingen trachten te vinden.

De Commissie zal zich vermoedelijk nu en dan vergissen: een werk als datgene wat van haar verwacht

wordt is zodanig, dat naar perfectie moet worden gestreefd, maar dat perfectie niet te bereiken is. « Men kan zulks jammer vinden. Dit is echter nog geen voldoende reden, waarom de individuele jurist (of vertaler) zijn eigen opvatting zou verkiezen, telkens als hij mocht oordelen, dat hij het beter weet... De behoefte aan eenvormigheid van de terminologie gaat vóór elke andere beschouwing: rechtsbegrippen en rechtsinstellingen (administratieve begrippen en administratieve instellingen), moeten, zonder onduidelijkheid, bij hun naam kunnen worden genoemd, zoals mensen en zaken ».

Mijnheer de Minister,

Deze lange toespraak was voorzeker niet onontbeerlijk. Wellicht stemmen de daarin tot uiting gebrachte ideeën niet volkomen overeen met eenieders overtuiging. Mijn collega's zullen er zorg voor dragen dat niet mijn opvattingen, maar de hunne in het werk van de Commissie worden verwezenlijkt.

Een ding kunt U alvast uit mijn woorden besluiten: dat de Commissie en haar Voorzitter het met de hun opgedragen taak ernstig menen. En zulks betekent, Mijnheer de Minister, dat onze algehele toewijding U is verzekerd.

HET DERDE INTERNATIONAAL CONGRES VOOR SOCIAAL VERWEER

Van 20 tot 24 April a.s. zal te Antwerpen het 3de Internationaal Congres voor Sociaal Verweer plaats hebben.

Men kent de geschiedenis van de huidige beweging van het sociaal verweer en hoe deze de aandacht van juristen en criminologen verwierf, niettegenstaande het zeer stoutmoedig karakter der thesissen, die zekere vertegenwoordigers verdedigden.

Een eerste congres werd te San Remo gehouden (1947) en België werd er uitstekend vertegenwoordigd door de Heren Collignon, Ley en Sasserath. Deze bijeenkomst besloot ertoe dat een verandering van ons strafsysteem en ons gevangenisstelsel noodzakelijk was in de richting van een structuur, die meer zorg zou besteden aan de subjectieve gesteldheid van de delinquenten.

Een tweede congres had plaats te Luik (1949) en de beste Belgische penalisten vervoegden hier de vertegenwoordigers van meer dan twintig landen teneinde aan te dringen op de preventieve plichten van de Staat, op de noodzakelijkheid der curatieve strekking van de post-delictuele tussenkomsten, op het vereiste van persoonlijkheidsonderzoeken en op het verbod van alle procedures, die de persoon van de mens niet zouden eerbiedigen.

Het is, tengevolge van dit zeer vruchtbaar congres, dat de Internationale Vereniging voor Sociaal Verweer gesticht werd, die zich ten doel stelde de studie van de anticriminele middelen opnieuw aan te vatten, uitgaande van de meest recente leerstellingen der criminologie en onder het verheven teken van de voorrang van de Persoon op de Groep.

* * *

Zeer bezorgd om de praktische verwezenlijking van haar doeleinden voor te bereiden, had de jonge Vereniging voor Sociaal Verweer op het programma van haar derde congres de studie aangekondigd van de «Middelen tot Sociaal Verweer» en vooral de individualisatie van de anticriminele tussenkomst, gezien in de achtereenvolgende stadia van onderzoek, beslissing en toepassing.

Vorbereidende debatten hadden plaats te San Marino (1951), tussen de vertegenwoordigers van acht Europese landen, en te Caracas (1952), tussen de vertegenwoordigers van tien Amerikaanse landen.

Het is door rekening te houden met deze voorafgaandelijke ontmoetingen dat het Bestuur van de Vereniging voor Sociaal Verweer het thema van de werk-

zaamheden te Antwerpen omschreven heeft in de volgende bewoordingen:

« Het systeem van sociale voorzorg komt er op neer de gerechtelijke tussenkomst niet te steunen op het abstracte beginsel van de zedelijke verantwoordelijkheid noch op het in aanmerking nemen van een a priori aanvaard gevaar (periculositeit). De tussenkomst steunt direct op een onderzoek van de persoonlijkheid, dewelke voor doel heeft de oorzaken te ontdekken, die de betrokkene er toe gebracht hebben een anti-sociale daad te plegen, en voorstellen te doen om hieraan te verhelpen. Het is dus van belang om in de eerste plaats de vraagstukken te bestuderen, die betrekking hebben op het doel van de waarneming, op de onderwerpen die onderzocht dienen te worden, op het in de praktijk brengen van deze waarneming zelf en op de opname ervan in het anticrimineel proces.

» De waarneming en de gevolgen, die er uit voortvloeien, moeten echter in geen geval de betichte ontvreeven van het voordeel der gebruikelijke zekerheden. Het is vanuit dit oogpunt bezien, dat de splitsing van het proces in twee fasen in overweging is genomen. Men kan zich immers afvragen of enerzijds de waarneming niet ondergeschikt zou moeten zijn aan een voorafgaandelijke gerechtelijke beslissing betreffende het bestaan van een vooraf bepaalde daad en haar toerekening (eerste fase) en of anderzijds de keuze van het vonnis, dat tengevolge van de waarneming tussenkomt, (tweede fase), niet zou moeten beoogd worden volgens te stellen voorwaarden en volgens nieuwe regels van procedure (of zelfs van gerechtelijke organisatie).

» Ten slotte is de uitvoering zelf van een vonnis, gegrond op de uitslag van het onderzoek aangaande de persoonlijkheid, niet voorzien in het sociaal verweer, tenzij in het kader der zekerheden van de gerechtelijke vordering. Dit is de reden, dat buiten de problemen van toezicht en de middelen hiervan, zich het vraagstuk stelt van de tussenkomst van zekere personen of organismen, die in aanmerking kunnen komen om verbeterings- of individuele curatieve maatregelen toe te passen (bij voorbeeld deze van de tussenkomst van een gespecialiseerd magistratuur of van een bepaald organisme).

Het is in het licht van deze fundamentele overwegingen, dat de werken van het Congres te Antwerpen zullen ingeleid worden:

— In de eerste afdeling: door Dr A. Répond, over de onderwerpen en het doel van de waarneming, en door Professor J. Constant, over de gerechtelijke organisatie van de waarneming;

— In de tweede afdeling : door Professor Y. Strahl, over de indeling van het proces in twee fasen, en door de Heer Voorzitter Ancel, over de organismen gelast te vonnissen ;

— In de derde afdeling : door Professor G. Vassali, over de onderwerpen en de middelen van toezicht op de uitvoering, en door de Heer Minister J. A. Martinez, over de organisatie en de werking van dit toezicht.

Het hoofddoel van het Congres te Antwerpen zal eerst en vooral erin bestaan de mogelijkheid te onderzoeken om een betere individualisatie te verzekeren door de splitsing van het proces in twee achtereenvolgende fasen, waarvan de eerste betrekking zou hebben op de materialiteit van de daad, en de tweede op de keuze van te nemen maatregelen; het is evident dat elke individualisatie een voorafgaandelijke waarneming van elk belanghebbende vereist en voortdurend toezicht over elke behandeling tot verbetering.

De Wereldzitting van het Derde Internationaal Congres voor Sociaal Verweer wordt ingericht door een Antwerps comité, het welk geleid wordt door de Heren A. Lilar (Voorzitter), L. Craeybeckx en L. Delwaide (ondervoorzitters), C. De Baek en H. Dusoso (secretarissen). De wetenschappelijke voorbereiding der werken is toevertrouwd aan de Heer Stafhouder R. Victor, bijgestaan door de Heer Rechter S. C. Versele en W. Calewaert.

Talrijke toetredingen worden dagelijks geboekt en sommige vreemde afvaardigingen tellen meer dan vijftig inschrijvingen. Van uit nationaal oogpunt heeft het

feit, dat de Belgisch-Luxemburgse Unie van Strafrecht wel haar steun willen verlenen aan het Congres, onze penalisten en criminologen aangespoord om de vooruitstrevende, maar voorzichtige standpunten van de Belgische School te vergelijken met de soms sterk vooruitstrevende stellingen, die verdedigd worden door de School van Genua.

Het belang van deze ontmoeting blijkt uit het feit dat het Congres reeds het beschermheerschap heeft verworven van de heren Eerste-Minister, Minister van Justitie, Voorzitters van Kamer en Senaat, Ambassadeurs en gevolmachtigde Ministers te Brussel geaccrediteerd. Het nut van het Congres blijkt uit het feit, dat de medewerking van talrijke professoren, magistraten, advocaten, criminologen, penitentiaire beheerders, sociologen en sociale werkers reeds verworven is.

Volgens de traditie, welke de inrichters evenzeer in ere willen houden als op het Congres te Luik, zullen de werkzaamheden van het Congres afgewisseld worden met ontvangsten, uitstappen, kunst- en folkloriebetogingen, uren van ontspanning, die de beste gelegenheid zijn om vriendschapsbanden te smeden.

Het inrichtend comité van het Congres zal al degenen, die belang stellen in de vooruitgang van de wetenschappen van de mens, zeer dankbaar zijn wanneer zij hun medewerking willen verlenen aan het welslagen van deze ontmoeting, en het verzoekt hen hun toetreding te willen toezenden aan het secretariaat-generaal van het Congres, Gerechtshof, Britse lei te Antwerpen.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

Vacantiekamer. — 19 September 1953.

Voorzitter : M. Wouters.

Raadshere-Verslaggever : M. Wouters.

Advocaat-Generaal : M. Mahaux.

Strafrecht. — Herhaling. — Samenloop van wanbedrijven. — Strafmaat.

Bij herhaling als bedoeld in artikel 56 W. v. S. kan de rechter de verdachte tot tweemaal het maximum van de straf veroordelen.

Wanneer de rechter ten laste van verdachte verscheidene samenlopende wanbedrijven bewezen acht, kan hij hem krachtens artikel 60 W. v. S. veroordelen tot al de bij de wet op deze wanbedrijven gestelde straffen, mits het dubbel van het maximum van de zwaarste straf niet wordt overschreden.

Dean J.

Gelet op het bestreden arrest, gewezen de 31e December 1952 door het Hof van Beroep te Brussel;

Over het eerste middel: hieruit afgeleid dat de Correctionele Rechtbank wegens de zware formulering der in de dagvaarding vermelde beschuldigingen onbevoegd was om daarvan kennis te nemen ;

Overwegende dat het middel niet voldoende nauwkeurig is en het Hof niet toelaat de gegrondheid ervan te beoordelen;

Dat het middel derhalve niet ontvankelijk is.

Over het tweede middel: schending van artikel 60

van het Wetboek van Strafrecht doordat het arrest, waarbij verscheidene samenlopende wanbedrijven worden bestraft, straffen uitspreekt, die het dubbel van het maximum van de zwaarste straf overschrijden;

Overwegende dat het bestreden arrest eiser schuldig verklaart aan :

a) pogingen tot verkrachting van zijn dochter, die de volle leeftijd van tien jaar niet bereikt had;

b) aanrandingen der eerbaarheid met geweld of bedreigingen van de persoon van zijn dochter en van zijn zoon, minderjarigen, die de volle leeftijd van zestien jaar niet bereikt hadden;

c) aanrandingen der eerbaarheid zonder geweld noch bedreigingen op de persoon of met behulp van de persoon van zijn dochter, die de volle leeftijd van zestien jaar niet bereikt had, waarbij hij in staat van wettelijke herhaling verkeerde, feiten wegens dewelke eiser bij bevel der Raadkamer en na aanneming van verzachtende omstandigheden naar de Correctionele Rechtbank te Antwerpen verwezen werd;

Overwegende enerzijds, dat het arrest opmerkt dat eiser al de voormelde feiten pleegde in staat van wettelijke herhaling, zoals geregeld in artikel 56 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende dat deze bepaling de rechter toeliet verdachte tot tweemaal het maximum van de straf — zijnde in onderhavig geval 5 jaar gevangenisstraf — te veroordelen;

Overwegende anderzijds, dat het Hof van Beroep, dat ten laste van verdachte verscheidene samenlopende wanbedrijven bewezen achtte, hem, bij toepassing van artikel 60 van het Wetboek van Strafrecht tot al de bij de wet ter beteugeling dezer wanbedrijven bepaalde straffen kon veroordelen op voorwaarde het

dubbel van het maximum van de zwaarste straf niet te overschrijden;

Overwegende dat, waar het eiser wegens de samenloopende feiten a), b) en c), in zover zij ten opzichte van de dochter van verdachte in staat van wettelijke herhaling gepleegd werden, tot 10 jaar gevangenisstraf veroordeelt en hem daarbij wegens feit b), gepleegd ten opzichte van de zoon, tot 5 jaar veroordeelt, het arrest het dubbel van het maximum van de zwaarste straf (10 jaar) niet overschrijdt;

Dat het middel naar rechte faalt;

Over het derde middel: (zonder belang).

Om die redenen:

Verwerpt de voorziening en veroordeelt eiser tot de kosten.

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 29 September 1953.

Voorzitter: M. de Clippele.

Raadshere-Verslaggever: M. Belpaire.

Advocaat-Generaal: M. Ganshof van der Meersch.

Belastingen. — Voorziening in Verbreking tegen het arrest van het Hof van Beroep. — Hoe moet die voorziening geschieden?

Alleen door het indienen van een verzoekschrift bij het Hof van Verbreking kan eiser op authentieke wijze zijn wil te kennen geven om zich te voorzien tegen een arrest; door het Hof van Beroep gewezen in zake directe belastingen.

Krachtens artikel 14 wet van 6 September 1895 moet de indiening van het verzoekschrift geschieden hetzij door de partij zelf, hetzij door haar bijzonder gemachtigde.

Indien de indiening van het verzoekschrift is gedaan door een deurwaarder, zonder dat uit de overgelegde stukken blijkt dat deze daartoe bijzondere last heeft gekregen, is de voorziening niet ontvankelijk.

Van Vinckenroye Arnold t/ Belgische Staat
(Minister van Financiën).

Gelet op het bestreden arrest, op 21 November 1952 door het Hof van Beroep te Luik gewezen;

Over de ontvankelijkheid van de voorziening:

Overwegende dat alleen door het indienen van zijn verzoekschrift bij het Hof van Verbreking, eiser op authentieke wijze zijn wil te kennen geeft om zich te voorzien tegen een arrest, gewezen door het Hof van Beroep in zaken van rechtstreekse belastingen;

Overwegende dat die indiening moet worden gedaan hetzij door de partij zelf, hetzij door haar bijzonder gevolmachtigde;

Overwegende dat ten deze de indiening van het verzoekschrift werd gedaan door deurwaarder Fossion, zonder dat uit de overgelegde stukken blijkt dat deze daartoe last zou hebben gekregen;

Overwegende dat de indiening van het verzoekschrift dus niet overeenkomstig artikel 14 van de wet van 6 September 1895 is geschied en dienvolgens de voorziening niet ontvankelijk is;

Om die redenen:

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiser tot de kosten.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

15e Kamer. — 20 Maart 1954.

Voorzitter: M. Maréchal.

Raadsheren: M.M. Beeckmans de Westmeerbeek en de la Vallee-Poussin.

Advocaat-Generaal: M. Blondeel.

Advocaten: Mrs Calewaert, Biltris, Le Paige, Verougstraete, Van Lennep, Fimmers, Rombaut, Claessens, Voskressensky, Declercq, Selieslaghs, Dom en Van Peeterssen.

Vruchtafdrijving. — Grenzen van de bevoegdheid van de onderzoeksrechter. — Verhoor van deskundigen buiten de perken van de hun verstrekte opdracht. — Beroepsgeheim van de geneesheer. — Plicht en recht tot geheimhouding. — In hoever is inbeslagneming van bescheiden bij geneesheren of in ziekenhuizen geoorloofd? — Onderzoek door de rechter van wijzen of het hem ter beschikking gestelde bewijsmateriaal op wettelijke wijze is verkregen.

De onderzoeksrechter moet noodzakelijk de nodige opsporingen verrichten om na te gaan, of de vrouw, die er van verdacht wordt vruchtafdrijving op zich zelf te hebben laten plegen, werkelijk zwanger was; hij overschrijdt derhalve niet de grenzen van zijn bevoegdheid, zo hij bewijsmateriaal verzamelt om vast te stellen wanneer, met wie en in welke omstandigheden deze vrouw de vleselijke gemeenschap heeft gehad, tengevolge waarvan zij in toestand van zwangerschap verkeerde.

De inbeslagneming van vuurwapenen onder een van vruchtafdrijving verdachte persoon geschiedt wettelijk en regelmatig wanneer het gaat om een ontdekking op heterdaad door een daartoe bevoegd overheidsorgaan ter gelegenheid van een wettelijke en regelmatige huiszoeking. Indien de onderzoeksrechter echter verzuimd heeft na de ontdekking op heterdaad door hem zelf de stukken aan de Procureur des Konings over te maken en deze van hem niet gevorderd heeft omtrent deze feiten verder te instrueren, moeten de latere stukken van het onderzoek met betrekking tot deze feiten uit het geding worden verwijderd. Dit verzuim neemt echter niet weg, dat deze feiten door de beschikking bij de Raadkamer regelmatig bij het gerecht van wijzen aanhangig zijn gemaakt.

Wanneer het O. M. van de onderzoeksrechter het onderzoek van bepaalde feiten alleen tegen één gedaagde heeft gevorderd, gaat de onderzoeksrechter de perken dezer vordering te buiten, als hij ook tegen andere verdachten tot onderzoek van deze feiten overgaat. Ten opzichte van bedoelde andere verdachten moeten de stukken van het onderzoek betreffende voormelde feiten uit het geding worden geweerd.

Wanneer door de onderzoeksrechter aangewezen deskundigen ter terechtzitting van de Rechtbank omtrent andere aangelegenheden worden gehoord dan het hun door de onderzoeksrechter opgedragen deskundig onderzoek, waaromtrent zij in handen van de onderzoeksrechter de bij de wet voorgeschreven eed van deskundige hebben afgelegd, gaat dat verhoor buiten de perken van de hun tijdens het onderzoek verstrekte opdracht. De buiten hun opdracht afgelegde verklaringen moeten dientengevolge uit het geding worden verwijderd.

Artikel 458 W. v. S. stelt strafbaar de bekendmaking van een geheim aan wie het uit hoofde van hun staat en beroep is toevertrouwd, behoudens de

twee in het artikel vermeldde uitzonderingsgevallen. Onder die personen zijn de geneesheren met name genoemd.

Naar luid van voormeld artikel zijn deze personen verplicht de hun toevertrouwde geheimen bekend te maken wanneer de wet het hun gebiedt. Artikel 458 W. v. S. staat hun ook toe de hun in hun beroep toevertrouwde geheimen bekend te maken, indien zij geroepen zijn om in rechte getuigenis af te leggen, doch ter beoordeling van hun eigen geweten, zodat zij zelfs in dat geval het recht behouden het hun toevertrouwde geheim niet bekend te maken.

Weliswaar verplicht artikel 20 van het K. B. van 31 Mei 1885 ieder geneesheer, wiens hulp ingeroepen wordt in gevallen, die aanleiding zouden kunnen geven tot een gerechtelijk onderzoek, daarvan onmiddellijk kennis te geven aan de rechterlijke macht, doch deze bepaling heeft enkel ten doel de geneesheren te verplichten hun onschuldige patiënten te beschermen tegen hen bedreigende gevaren.

De wetgever heeft aldus nauwgezet willen voorkomen, dat iemand voor de onmenselijke keuze zou worden gesteld: ofwel zich onder geneeskundige behandeling te stellen met het onvermijdelijke gevolg, dat zijn eigen dokter hem zal aanklagen of tenminste tegen hem getuigen, ofwel om zulks te voorkomen, zich, zelfs in doodsgevaar, niet te laten verzorgen. Uit deze beginselen vloeit voort, dat ook de rechter niet gerechtigd is het beroepsgeheim naar willekeur te schenden, o.a. door systematisch bij geneesheren en in ziekenhuizen inzage te nemen van alle dossiers, steekkaarten, boeken van het ziekenhuis en dergelijke bescheiden.

Indien het gerechtelijk onderzoek zulks vereist, is het de rechter bij uitzondering toegelaten dergelijke bescheiden in beslag te nemen en te onderzoeken, nl. wanneer zij in betrekking staan met strafbare feiten, die door een geneesheer zelf gepleegd zijn. Het meest treffende voorbeeld hiervan is wel het geval, dat een geneesheer vruchtafdriving heeft gepleegd; in zodanig geval kan er trouwens geen sprake zijn van schending van het beroepsgeheim, omdat er geen beroepsgeheim bestond alvorens de geneesheer en de geaborteerde vrouw samen gelijktijdig tot de vruchtafdriving overgingen, omdat m.a.w. de vrouw zich tot de dokter heeft gewend, niet om door hem verzorgd te worden, doch om met hem een strafbaar feit te plegen.

Zo de rechtsmacht van wijzen niet de bevoegdheid heeft om over de tijdens het onderzoek verrichte ambtelijke handelingen een moreel of deontologisch oordeel te kennen te geven, hetgeen enkel overgelaten is aan het geweten van de onderzoeksrechter zelf en eventueel aan de tuchtoverheden, die over hem en de bij het onderzoek betrokken politieambtenaren dat gezag bezitten, moet zij echter nagaan of het bewijsmateriaal, waarover zij beschikt, op wettelijke wijze is verkregen.

In het onderhavig geval is de inbeslagneming bij de geneesheer tegen wie vermoedens bestonden, dat hij zich schuldig had gemaakt aan vruchtafdrivingen, en bij de vermoede mededaders of medeplichtigen, van steekkaarten van patiënten, waarop vermeldingen voorkomen, die van aard zijn deze vermoedens te staven, volkomen regelmatig geschied. Dit is ook het geval voor soortgelijke vermeldingen, gevonden in hun boekhouding of in hun agenda.

Daarentegen werd het beroepsgeheim geschonden, zo dikwijls bij hen bescheiden in beslag werden genomen, waarop geen enkele verdachte vermelding voorkomt, om naderhand de patiënte te identificeren, wier naam of adres er op voorkomt, en haar

en de verdachte geneesheren te ondervragen om hen te brengen tot betekenissen t.a.v. feiten, waarmintrent het gerecht nog niet het minste begin van bewijs, ja zelfs geen vermoeden bezat.

De inbeslagneming van bescheiden in een ziekenhuis, ten aanzien waarvan geen vermoedens bestonden, dat aldaar vruchtafdrivingen werden gepleegd, is onwettig voor zover zij niet beperkt is gebleven tot de gevallen van de vrouwen, te wier opzichte reeds vermoedens van vruchtafdriving bestonden. Het onderzoek mocht zich niet uitbreiden tot de gehele activiteit van de verdachte geneesheren in deze kliniek, wat noodzakelijk leidden moest tot de ergste schending van het beroepsgeheim.

O. M. t/ Dr S. en cons.

I. Onregelmatigheden in de procedure:

Overwegende dat het onderzoek ingesteld werd naar aanleiding van een rechtsvordering dd. 3 Januari 1952 (ten gevolge van een louter materiële vergissing gedagtekend: 3 Januari 1951), uitgaande van de heer Procureur des Konings te Antwerpen;

Overwegende dat verder geen andere vordering van dit Parket aan de heer onderzoeksrechter in de bundel te vinden is;

Overwegende dat vermelde rechtsvervolgingsdaad van 3 Januari 1952 opgesteld werd naar aanleiding der inlichtingen, verstrekt door de gerechtelijke politie (P.-V. n° 37, dd. 31 December 1951 — Algemene Kaft, St. 1), waaruit blijkt dat er vermoedens bestonden dat eerste verdachte, bijgestaan door tweede verdachte, zich schuldig had gemaakt aan vruchtafdriving op verschillende vrouwen, die, behalve V. Eva (derde verdachte), tot dan toe niet geïdentificeerd waren;

Overwegende dat de Procureur des Konings het recht had deze feiten in hun geheel aanhangig te maken bij de onderzoeksrechter;

Overwegende dat, in strijd met de beweringen van zekere verdachten, o.m. eerste, tweede, achtste, tiende en twaalfde verdachten, de Procureur des Konings zódoende geen afstand heeft gedaan van het recht van vervolging in handen van de onderzoeksrechter, daar al de te onderzoeken feiten wel degelijk in de vordering vermeld staan;

Overwegende dat de rechtsvordering dd. 3 Januari 1952 als volgt luidt:

Gezien de hierbijgevoegde stukken;

Aangezien de er in aangehaalde feiten zouden van aard zijn ten laste van:

1° S. Robert;

2° V. Eva,

de telastlegging uit te maken van:

1° eerste: vruchtafdriving: artikelen 350-353 van het Wetboek van Strafrecht;

2° tweede: vruchtafdriving: artikel 351 van het Wetboek van Strafrecht;

Vordert dat het de heer onderzoeksrechter behage daaromtrent tot een onderzoek over te gaan en voornamelijk:

bevelen tot aanhouding te verlenen tegen 1° verdachte en, indien nodig, tegen 2° verdachte;

de nodige bevelen tot huiszoeking te geven en verder alle nuttige bevelen en opdrachten ten einde de elementen vast te stellen van andere soortgelijke misdrijven ten laste derzelfde verdachten en alle gebeurlijke mededaders en medeplichtigen, en/of andere vrouwen;

Overwegende dat uit deze bewoordingen voortvloeit dat het onderzoek wel «in rem» geschiedde ten opzichte van al de feiten van vruchtafdriving, tot

3 Januari 1952 gepleegd door eerste verdachte, door de later geïdentificeerde mededaders van en medeplichtigen aan die feiten en door ieder der naderhand vereenzelvigde vrouwen, bij dezelfde feiten betrokken, die deze afdrijvingen van hun vrucht-vrijwillig veroorzaakten;

Overwegende dat het onderzoek dan ook wettelijk en regelmatig is gebeurd ten opzichte van de feiten der telasteleggingen A, 1° tot 8° inbegrepen ten laste van eerste verdachte; C ten laste van eerste en tweede verdachte; D. ten laste van eerste, tweede, elfde en twaalfde verdachten; F, ten laste van derde, vierde, zevende, achtste, negende, tiende, zeven en twintigste, acht en twintigste, negen en twintigste, een en dertigste en twee en dertigste verdachten;

Overwegende dat, voor hetgeen de onder F ten laste gelegde feiten betreft, thans nog enkel gehandhaafd ten laste van vijfde en zesde verdachten, en onder G ten laste van vierde verdachte, valt op te merken dat deze feiten begrepen waren in de rechtsvordering dd. 3 Januari 1952 en dat eerste en tweede verdachten trouwens als mededaders van de onder F ten laste gelegde feiten naar de Raadkamer van de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen verwezen werden, doch zij door dit onderzoek buiten vervolging werden gesteld; dat de feiten onder G ten laste van vierde verdachte gelegde feiten dezelfde daad van vrucht-afrijving betreffen, beschouwd ten opzichte van de vrouw op wie die abortus werd gepleegd;

Overwegende dat de onder I ten laste van twaalfde verdachte gelegde feiten in nauw verband staan met de onder D genoemde;

Dat de onderzoekende rechter noodzakelijkerwijze de nodige opsporingen moest verrichten om na te gaan of tiende verdachte werkelijk zwanger was en dat hij dus ook de perken van zijn bevoegdheid niet te buiten is gegaan, toen hij het bewijsmateriaal heeft verzameld om vast te stellen, wanneer, met wie en in welke omstandigheden deze verdachte de vleselijke omgang heeft gehad, ten gevolge waarvan zij in zwangere toestand verkeerde;

Overwegende dat de inbeslagneming der tot verweer dienende vuurwapenen, onder H vermeld, op wettelijke en regelmatige wijze is geschied, daar het hier ging om een ontdekking op heterdaad door een daartoe bevoegde overheid ter gelegenheid van een wettelijke en regelmatige huiszoeking;

Overwegende dat nochtans de latere stukken van het onderzoek met betrekking op deze feiten uit de debatten dienen te worden geweerd, daar de onderzoeksrechter verzuimd heeft, na de ontdekking op heterdaad door hem zelf, de stukken aan de Procureur des Konings over te maken en dat deze laatste hem niet gevorderd heeft omtrent deze feiten verder te instrueren;

Overwegende dat dit verzuim niet wegneemt, dat deze feiten door de beschikking van de Raadkamer regelmatig bij het gerecht van wijzen aanhangig werden gemaakt;

Overwegende dat het onder B, 14° ten laste gelegde feit hetzelfde is als het onder C ten laste gelegde; dat dit enig feit dus bij vergissing in twee afzonderlijke telasteleggingen vermeld staat; dat, zoals hierboven gezegd, dit feit regelmatig door de rechtsvordering van 3 Januari 1952 bij de onderzoeksrechter werd aanhangig gemaakt;

Overwegende dat onder B, 1° tot 13° inbegrepen, B, 15° en E te laste gelegde feiten op geen enkel ogenblik ten laste van eerste verdachte werden geïnstrueerd; dat zulks van den beginne af enkel en alleen ten laste van tweede verdachte is geschied;

Overwegende dat het Parket trouwens ook deze mening heeft aanvaard, vermits niet alleen geen vervolgingen tegen eerste verdachte nopens deze feiten gevorderd werden, doch ook nog geen beschikking van buitenvervolginstelling;

Overwegende dat de onderzoeksrechter zodus de perken van de rechtsvordering van 3 Januari 1952 te buiten is gegaan ten opzichte van deze ten laste gelegde feiten en noodzakelijkerwijze ook ten opzichte der onder G ten laste van dertiende, veertiende, vijftiende, zestiende, zeventiende, achttiende, negentiende, twintigste, een en twintigste, twee en twintigste, drie en twintigste, vier en twintigste, vijf en twintigste, zes en twintigste en dertigste verdachten gelegde feiten;

Dat al de stukken van het onderzoek betreffende deze feiten uit de debatten dienen te worden geweerd;

Overwegende dat ter zitting van 17 April 1953 van de Correctionele Rechtbank te Antwerpen de heren wetgeneesheren Thomas en Van Hecke niet enkel verhoord werden over de uitslag van de deskundige onderzoeken, waartoe zij tijdens het onderzoek regelmatig door de heer onderzoeksrechter gevorderd werden en in zijn handen de wettelijke eed van deskundige hebben afgelegd, nl. dd. 5 Mei 1952, doch ook nog over de geestestoestand van tweede verdachte, hetgeen de perken van de hen tijdens het onderzoek verstrekte opdracht te buiten ging;

Overwegende dat hieruit voortvloeit dat zij ter zitting een nieuwe deskundige taak hebben vervuld, terwijl uit het zittingsblad niet blijkt, dat zij ter zitting buiten de eed van getuige, ook de eed van deskundige hebben afgelegd;

Overwegende dat hun verklaringen, voortkomende op vermeld zittingsblad, dientengevolge uit de debatten dienen te worden verwijderd (Cass., 14 Juni 1937, Pas. 1937, I, 180);

Overwegende anderzijds dat uit de stukken van de bundel het bewijs niet volgt, dat zij voor het begin van hun verslag, gedagtekend 18 April 1952, in handen van de onderzoeksrechter de eed van deskundige hebben afgelegd;

Dat dit verslag dus insgelijks uit de debatten dient te worden geweerd.

II. Verjuring en stuiting der verjuring :

(Zonder belang.)

III. Schending van het beroepsgeheim :

Overwegende dat luidens artikel 458 van het Wetboek van Strafrecht strafbaar zijn alle personen, nl. de geneesheren, die door hun staat of beroep bewaarders zijn van de hun toevertrouwde geheimen, die deze geheimen openbaren buiten de twee uitzonderlijke gevallen in dit artikel vermeld;

Overwegende dat de wetgever heeft willen beletten dat zulke geheimen zouden worden geopenbaard, was het maar ten gevolge van de onbescheidenheid van diegenen, die er de bewaarders moeten van zijn;

Overwegende dat luidens vermeld artikel deze personen verplicht zijn deze geheimen te openbaren, enkel wanneer de wet het hun gebiedt, nl. in zake verklaring van pestziekten (wet 18 Juli 1831; K. B. 10 Juni 1922) en geboorteverklaringen (artikelen 55 en 56 B. W.);

Overwegende dat bewust artikel 457 W. v. S. ook aan de er in vermelde personen de toelating verleent — ter beoordeling van hun eigen geweten — hun beroepsgeheimen te openbaren, wanneer zij geroepen worden om in rechten getuigenis af te leggen, hetgeen

betekent dat zij, zelfs in dit geval, het recht behouden dit geheim niet te openbaren;

Overwegende weliswaar dat luidens artikel 20 K. B. van 31 Mei 1885 ieder geneesheer, die geroepen wordt in de gevallen, die aanleiding zouden kunnen geven tot een gerechtelijke informatie, de verplichting heeft ervan onmiddellijk kennis te geven aan de rechterlijke overheid, doch dat deze wetsbepaling enkel ten doel heeft de geneesheren ertoe te verplichten hun onschuldige patiënten te beschermen tegen de gevaren, die hen bedreigen, b.v. in geval van vergiftiging, mishandeling van kinderen, onwettige sequestratie, en niet hun eigen patiënten aan te klagen;

Overwegende dat de wetgever aldus nauwkeurig er voor gezorgd heeft, dat niemand voor de onmenselijke keuze zou worden gesteld: ofwel zich te laten verplegen met het onvermijdelijke gevolg, dat zijn eigen dokter hem zou aanklagen, of ten minste tegen hem getuigen, ofwel, om dit noodlottig gevolg te vermijden, zich niet zou durven laten verzorgen en gebeurlijk alleen en verlaten zou moeten verkeren in doodsgevaar;

Overwegende dat uit deze klare, heilige en aloude principes (zie de eed van Hippocrates), die het beroepsgeheim beheersen, voortvloeit dat ook de rechterlijke overheden de macht niet bezitten om dit beroepsgeheim naar willekeur te schenden, namelijk door systematisch inzage te nemen bij de geneesheren en in de ziekenhuizen van het geheel der dossiers, steekkaarten, gasthuisboeken en dergelijke documenten van al de patiënten, bij deze dokters in behandeling of in deze ziekenhuizen verpleegd;

Overwegende nochtans dat de noodzakelijkheden der gerechtelijke onderzoeken uitzonderlijk aan het gerecht toelaten dergelijke documenten in beslag te nemen en te onderzoeken, nl. wanneer zij in betrekking staan met strafbare feiten, die door een geneesheer zelf gepleegd zijn;

Overwegende dat het meest treffend voorbeeld hiervan is het geval dat een geneesheer vruchtafdriving heeft gepleegd; dat er trouwens in zulk geval geen sprake kan zijn van schending van het beroepsgeheim, omdat er geen beroepsgeheim bestond vooraleer de geneesheer en de geaborteerde vrouw samen en gelijktijdig tot de vruchtafdriving overgingen, met andere woorden, omdat de vrouw zich tot de dokter niet heeft gewend om door hem te worden verzorgd, maar wel om met hem een wetsovertreding te plegen;

Overwegende dat, indien de rechtsmacht van wijzen de bevoegdheid niet bezit — welke de eerste rechter zich ten onrechte heeft toegeëigend — en over de tijdens het onderzoek verrichte ambtelijke handelingen een moreel of deontologisch oordeel te kunnen te geven, hetgeen enkel overgelaten is aan het geweten van de onderzoeksrechter zelf en gebeurlijk aan de tuchtoverheden, die over hem en over de bij het onderzoek betrokken politie-ambtenaren dit gezag bezitten, zij nochtans moet nagaan of het bewijsmateriaal, waarover zij beschikt, op wettelijke wijze werd verkregen;

Overwegende dat in het onderhavige geval de inbeslagneming bij eerste verdachte (tegen wie vermoedens bestonden dat hij zich schuldig had gemaakt aan vruchtafdrivingen) en bij de vermoede mededaders van of medeplichtigen aan deze feiten (namelijk tweede verdachte), van steekkaarten van patiënten, waarop vermeldingen voorkomen, die van aard zijn deze vermoedens te staven, volstrekt regelmatig is geschied;

Dat dit ook het geval is voor soortgelijke vermeldingen, gevonden in hun boekhouding of in hun agenda's;

Overwegende integendeel dat het beroepsgeheim door het onderzoek geschonden werd ieder maal dat er bij hen bescheiden in beslag werden genomen, waarop geen enkele verdachte vermelding te vinden is, om naderhand de patiënte, wier naam of adres er op voorkomt, te identificeren, haar en eerste en tweede verdachten te ondervragen om hen te brengen tot het afleggen van bekentenissen t.a.v. feiten ten opzichte waarvan het recht nog geen het minste begin van bewijs, ja zelfs geen vermoeden bezat;

Overwegende dat de inbeslagnemingen van ziekenhuisboeken en dergelijke bescheiden in het ziekenhuis te Wilrijk, ten aanzien waarvan geen vermoedens bestonden, dat er tot vruchtafdrivingen werd overgegaan, onwettig zijn, in de mate waar deze opzoekingen en inbeslagnemingen niet beperkt bleven tot de gevallen van de vrouwen, te wier opzichte reeds vermoedens van vruchtafdriving bestonden; dat het onderzoek zich niet mocht uitbreiden tot het nagaan van de ganse activiteit van eerste en tweede verdachten in deze kliniek en aldus noodzakelijkerwijze leiden tot de ergste schending van het beroepsgeheim.

IV. Beroepsgeheim in verband met de telastleggingen :

Overwegende dat ieder der nog ten laste gelegde feiten moet worden onderzocht in het licht van de hierboven uiteengezette principes :

1) Telasteleggingen A, 1° ten laste van eerste verdachte en G ten laste van derde verdachte :

Overwegende dat het onderzoek betreffende deze feiten uitgegaan is van vertrouwelijke inlichtingen, door een niet bekend gemaakt informateur aan de gerechtelijke politie medegedeeld (Algemeen dossier St 1) :

2) Telasteleggingen A, 2° ten laste van eerste verdachte en G ten laste van zevende verdachte :

Overwegende dat de aldus te laste gelegde feiten door eerste verdachte zelf werden bekend gemaakt (Farde I, St. 6, blz. 5) ;

3) Telasteleggingen A, 3° ten laste van eerste verdachte en G ten laste van achtste verdachte :

Overwegende dat het onderzoek betreffende deze feiten steunde op een steekkaart en een visiteboek, bij eerste verdachte in beslag genomen, waarop vermeld stond dat achtste verdachte in zwangere toestand verkeerde en verder : « 25-6-51 Sonde V. E. - 1.500 » ; (Farde IV, St. 1 en 3 - Overtuigingst. 283) ;

4) Telasteleggingen onder A, 4° ten laste van eerste verdachte en onder G ten laste van negende verdachte :

Overwegende dat het onderzoek betreffende deze feiten steunde op de verdachte vermeldingen, gevonden op een der steekkaarten, die de echtgenote en de broeder van eerste verdachte onmiddellijk na diens aanhouding aan het gerecht hebben trachten te onttrekken, waarop te lezen stond : « 1-6-50 : F.C. (lees : fausse couche) en bloeding na het miskraam » en verder de aanduiding van de aankoop van een sonde ; (Farde V, St. 1 en 3, Overtuigingst. 282) ;

5) Telasteleggingen onder A, 5° ten laste van eerste verdachte en onder G ten laste van zeven en twintigste verdachte :

Overwegende dat het onderzoek betreffende deze feiten steunde op de verdachte vermelding « 26-12-50, F.C. (lees : fausse couche), le 1-12-50 - Grossesse 7 semaines » op een der steekkaarten bij eerste verdachte in beslag genomen (Farde XXVIII, St. 1) ;

6) Telasteleggingen onder A, 6° ten laste van eerste verdachte en onder G ten laste van negen en twintigste verdachte :

Overwegende dat het onderzoek betreffende deze feiten steunde op talrijke verdachte vermeldingen op

een der steekkaarten, door de echtgenote en de broeder van eerste verdachte verwijderd, vermeldingen waaruit bleek dat negen en twintigste verdachte op die verschillende tijdstippen een « F.C. » (lees : fausse couche) had gehad, dat ze de eerste maal 3 maand, de tweede maal 5 weken, de derde maal 3 à 4 maand zwanger was, en op gelijktijdige inschrijvingen in het bij eerste verdachte in beslag genomen rekenboek, volgens dewelke deze vrouw hem ieder maal 750 fr. had betaald voor een heelkundige behandeling (F. XXX, St. 1);

7) Telasteleggingen onder A, 7° ten laste van eerste verdachte en onder G ten laste van een en dertigste verdachte :

Overwegende dat het onderzoek betreffende deze feiten steunde op verdachte vermeldingen in het bij eerste verdachte inbeslag genomen dagboek, waaruit bleek dat eerste verdachte zich op 23, 24 en 25 Augustus 1950 ten huize van een en dertigste verdachte had begeven en waarop de aantekeningen « Sonde » en « F.C. » (lees fausse couche) te lezen stonden; (F. XXXII, st. 1 en 3, Overtuigingst. 1306);

8) Telasteleggingen onder A, 8° ten laste van eerste verdachte en onder G ten laste van twee en dertigste verdachte :

Overwegende dat het onderzoek betreffende deze feiten steunde op de verdachte vermelding « 1-12-48 - F.C. » (lees : fausse couche) op een der steekkaarten, door de echtgenote en de broeder van eerste verdachte verwijderd; (F. XXXIII, St. 1 en 2, Overt. 603);

9) Telasteleggingen onder B, 14° ten laste van tweede verdachte, onder C ten laste van eerste en tweede verdachten en onder G ten laste van acht en twintigste verdachte :

Overwegende dat de hier te laste gelegde feiten door tweede verdachte zelf werden bekend gemaakt; (Algemene Farde, St. 5, blz. 4);

10) Telasteleggingen onder D ten laste van eerste, tweede, elfde en twaalfde verdachten, onder G ten laste van tiende verdachte en onder I ten laste van twaalfde verdachte :

Overwegende dat het onderzoek betreffende deze feiten steunde op verdachte vermeldingen, gevonden op een der steekkaarten, door de echtgenote en broeder van eerste verdachte verwijderd, namelijk : « F.C. infectée - Depuis ménorrhagie surtout quand elle nage », en de verklaringen van eerste verdachte zelf; (F. VI, St. 1 en 3, Overt. 364);

11) Telasteleggingen onder F ten laste van vijfde en zesde verdachten en onder G ten laste van vierde verdachte :

Overwegende dat het onderzoek betreffende deze feiten steunde op een naamloze vermelding van inkasering van 1.500 fr. in de boekhouding van eerste verdachte, waarover deze laatste op ondervraging zulke uitleggingen verschafte, dat hij zelf practisch deze feiten bekend maakte; (F. I, St. 6, blz. 2);

Overwegende dat in het geval sub n° 1 duidelijk geen schending van het beroepsgeheim geschiedde;

Overwegende dat in geen enkel der hierboven bedoelde gevallen sub numeris 3, 4, 5, 6, 7, 8 en 10, de principes van het beroepsgeheim door het onderzoek geschonden werden, vermits het telkenmale ging over de inbeslagname bij eerste verdachte van documenten, waarop verdachte vermeldingen te lezen staan, die klaarblijkelijk in betrekking schenen te zijn met de feiten, met het onderzoek waarvan de onderzoeksrechter belast was en dat bovendien in de gevallen sub numeris 4, 6, 8 en 10 deze vermoedens nog bekrachtigd werden door de poging om de later inbeslaggenomen docu-

menten aan de opsporingen van het gerecht te onttrekken;

Overwegende dat de onderzoeksrechter dus het recht had al deze bescheiden in beslag te nemen en van hun inhoud kennis te nemen;

Overwegende dat er ook geen sprake kan zijn van schending van het beroepsgeheim door de onderzoeksrechter, daar waar de verdachten zelf de te laste gelegde feiten hebben bekend gemaakt, n.l. in de gevallen sub numeris 2, 9 en 11;

Overwegende dat in dit laatste geval, nr 11, de onderzoeksrechter of de gerechtelijke politie geen beroepsgeheim heeft kunnen schenden door kennis te nemen van een naamloze inschrijving in de boekhouding van eerste verdachte, vermits door deze inlichting de identiteit van de patiënte hun niet bekend werd.

.....

NOOT : Het vonnis waarvan beroep is opgenomen in het R. W. 1952-1953, 1783.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE LEUVEN

4 December 1953

Voorzitter : M.J. Catfolis

Rechters : M. A. Boeye en J. Meulemans.

Advocaten : Mrs L. Jordens en Fr. Calloud

Deurwaarder. — Betrekkelijke bevoegdheid tot betekening ener dagvaarding vóór een Vredegerecht.

Art. 1 van het K. B. n° 300 van 30 Maart 1936 tot vervanging van het vroeger art. 4 Rv. brengt geen wijziging in art. 1 der Wet van 9 Augustus 1887 wat betreft de verplichting de dagvaardingen vóór het Vredegerecht te doen betekenen door de deurwaarder van het kanton van dat Vredegerecht. Het Verslag aan de Koning, dat het Besluit voorafgaat, merkt integendeel op, dat de reden van de door de eerste rechter bedoelde « opzettelijke » weglating juist is, dat zij reeds practisch was afgeschaft door de Wet van 9 Augustus 1887. Onder de heerschappij van deze wet waren alleen de deurwaarders van éénzelfde kanton bij uitsluiting van die van andere kantons bevoegd om dagvaarding te betekenen vóór het Vredegerecht van dit kanton alsook vóór het Vredegerecht van een ander kanton, voor zoveel de gedaagde zijn woonplaats had in het kanton van hun verblijfplaats.

Een te Diest verblijvende deurwaarder is dus niet bevoegd om een in het kanton Haacht wonende gedaagde vóór het Vredegerecht van het tweede kanton Leuven te dagvaarden.

Jackson t/ Gellens.

Gezien de processtukken, waaronder het vonnis, in uitvoerbare uitgifte voorgelegd, op 20 Januari 1953 door de heer Vrederechter van het tweede kanton Leuven op tegenspraak tussen partijen gewezen, tijdig en regelmatig bestreden op 20 Februari 1953 bij akte van beroep van deurwaarder F. Davidts, verblijvend te Leuven;

Overwegende dat de ontvankelijkheid van dit beroep niet wordt betwist;

Overwegende dat beroeper, oorspronkelijke verweerder, voor alle verweer ten gronde, voor de eerste Rechter tot de nietigheid van het exploit van rechtsingang heeft geconcludeerd om reden dat bedoeld ex-

ploot hem in zijn woonplaats te Wezemaal (kanton Haacht) betekend werd door deurwaarder A. Gerard, in standplaats te Diest;

Overwegende dat de eerste Rechter heeft geoordeeld dat het exploit van rechtsingang geldig was en beroeper heeft veroordeeld om te betalen aan beroepene, oorspronkelijke aanlegger, de som van 6.308 fr. met de gerechtelijke intresten en de kosten;

Overwegende dat de eerste Rechter heeft geoordeeld dat, vermits het oud artikel 4 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, waarbij voorgeschreven was dat de dagvaardingen voor het Vrederecht moesten betekend worden door de deurwaarder van de woonplaats van de verweerder, weggelaten werd in de tekst van het nieuw artikel 4 (Koninklijk besluit n° 300 de dato 30 Maart 1936, artikel 1), deze weglating met opzet is gebeurd; dat het monopolie, verleend door artikel 1 der wet van 9 Augustus 1887 aan zekere deurwaarders, uitsluitend betrekking heeft op de exploten, gedaan vóór het Vrederecht van het kanton hunner standplaats, en dat volgens artikel 24 van het Keizerlijk Besluit van 14 Juni 1813 alle deurwaarders in de uitgestrektheid van het rechtsgebied der burgerlijke rechtbank van eerste aanleg hunner standplaats alle dagvaardingen mogen doen, dus ook de dagvaardingen vóór een Vrederecht, wanneer de gedaagde, zoals in casu niet woonachtig is in het kanton of in een der kantons van het Vrederecht, waarvoor hij gedagvaard wordt;

Overwegende echter dat deze zienswijze van de eerste Rechter verkeerd is; dat inderdaad dient te worden aangenomen met een groot gedeelte der rechtspraak (Burgerlijke Rechtbank Gent, 1e Kamer, 19 Mei 1950, J.T., 1951, 353; Burgerlijke Rechtbank Oudenaarde, 6 Maart 1951, Bulletin des Officiers Ministériels près les Cours et Tribunaux de Belgique, Augustus-September 1951, blz. 3; Vrederecht Herzeele, 26 Juli 1950, ibid. blz. 9) dat artikel 1 van het Koninklijk Besluit n° 300 van 30 Maart 1936, waarbij het vroeger artikel 4 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering vervangen werd, geen wijziging brengt aan voormeld artikel 4 der wet van 9 Augustus 1887 wat betreft de verplichting de dagvaardingen voor het Vrederecht te doen betekenen door de deurwaarder van het kanton van dit Vrederecht; dat intengedeel het Verslag aan de Koning, dat het Besluit voorafgaat, zegt dat de reden van de « opzettelijke » weglating waarvan de eerste Rechter gewag maakt, juist is omdat zij reeds praktisch was afgeschaft door de wet van 9 Augustus 1887;

En overwegende dat onder de heerschappij dezer laatste wet alleen alle deurwaarders van éénzelfde kanton bij uitsluiting van de deurwaarders van andere kantons bevoegdheid hadden om de dagvaardingen te betekenen vóór het Vrederecht van dit kanton alsook vóór het Vrederecht van een ander kanton, voor zoveel de gedaagde zijn woonplaats had in het kanton van hun verblijfplaats;

Overwegende bijgevolg dat deurwaarder A. Gerard, in verblijf te Diest, geen bevoegdheid had om beroeper, woonachtig in het kanton Haacht, vóór het Vrederecht van het tweede kanton Leuven te dagvaarden;

Om deze redenen:

De Rechtbank,
Wijzigende in hoger beroep en op tegenspraak;
Ontvangt het beroep, zegt het gegrond; doet het bestreden vonnis te niet en, opnieuw wijzende;

Verklaart het exploit van rechtsingang van deurwaarder A. Gerard, in standplaats te Diest, de dato 5 December 1952 nietig;

Verwijst de partijen om zich te voorzien als naar recht.

Veroordeelt beroepene tot de kosten van beide aanleggen.

NOOT: Zie hierna het bij bovenstaand vonnis vernietigde vonnis van de Vrederechter te Leuven, dd. 20 Januari 1953. Vgl. Rb. Oudenaarde 6 Maart 1951, R.W. 1951/1952, 1299.

Artikel 8 van het Nederlandse Deurwaardersreglement (vastgesteld bij K.B. van 23 November 1934, gew. bij besluit van 25 Februari 1937) luidt als volgt: « De bevoegdheid der deurwaarders tot het doen van de in artikel 7, eerste lid, vermelde verrichtingen is beperkt tot het arrondissement of de arrondissementen, waarin het gerecht of de gerechten, waarbij zij zijn aangesteld, is of zijn gelegen ».

VREDEGERECHT TE LEUVEN

2e Kanton. — 20 Januari 1953

Rechter: M. Theunis

Advocaten: Mrs Calloud en Jordens

Deurwaarder. — Betrekkelijke bevoegdheid tot betekening ener dagvaarding voor een Vrederecht.

Ingevolge artikel 24 van het Keizerlijk Decreet van 14 Juni 1813 worden alle dagvaardingen uitgebracht door de deurwaarder ter rolle en door de gewone deurwaarders binnen het rechtsgebied van de burgerlijke rechtbanken van eerste aanleg hunner standplaats. Op deze regel bestaan geen andere uitzonderingen dan de door de wet uitdrukkelijk bepaalde.

De bepaling van artikel 4 oud Rv., waarbij voorgeschreven werd, dat dagvaardingen voor het vrederecht moesten worden betekend door de deurwaarder van de woonplaats van verweerder, werd opzettelijk weggelaten in de tekst van artikel 4, nieuw (K. B. n° 330 van 30 Maart 1936, artikel 1) en dus opgeheven.

Het bij artikel 1 der wet van 9 Augustus 1887 aan zekere deurwaarders toegekende monopolie heeft uitsluitend betrekking op de voor het vrederecht van het kanton hunner standplaats gedane exploten.

Uit het bovenstaande volgt, dat alle deurwaarders van het arrondissement bevoegd zijn tot het betekenen van een dagvaarding voor een vrederecht wanneer de gedaagde niet woonachtig is in het kanton of een der kantons van het vrederecht, waarvoor hij gedagvaard wordt.

Gellens t/ Jackson.

Aangezien verweerder tot de nietigheid concludeert van het exploit van rechtsingang op grond dat bedoeld exploit betekend werd door een deurwaarder uit Diest, terwijl de gedagvaarde zijn woonplaats heeft te Wezemaal, kanton Haacht;

Aangezien, overeenkomstig artikel 24 van het Keizerlijk besluit van 14 Juni 1813, alle dagvaardingen zullen gedaan worden door de deurwaarders ter rolle en door de gewone deurwaarders, ieder in de uitgestrektheid van het rechtsgebied der burgerlijke rechtbank van eerste aanleg zijner standplaats;

Aangezien er op de bij bovengenoemde besluit gestelde regel geen andere uitzonderingen bestaan dan de door de wet uitdrukkelijk voorziene (Verbr. 10 Maart 1898, Pas. 1898, I, 108);

Aangezien de bepaling van het oud artikel 4 van het wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, waarbij voorgeschreven werd dat de dagvaarding vóór het Vrederecht betekend moest worden door de deurwaarder der woonplaats van verweerder, opzettelijk weggelaten werd in de tekst van het nieuw artikel 4 (K.B. n° 300 dd. 30 Maart 1936; artikel 1) en dus opgeheven werd;

Aangezien anderzijds het monopolie, bij artikel der wet van 9 Augustus 1887 verleend aan zekere deurwaarders, uitsluitend betrekking heeft op de exploitatie gedaan vóór het Vrederecht van het kanton hunner standplaats;

Aangezien er uit volgt dat alle deurwaarders van het arrondissement bevoegdheid hebben voor het betekenen der dagvaardingen, wanneer de gedaagde niet woonachtig is in het kanton of in een der kantons welke dezelfde hoofdplaats hebben, vóór het Vrederecht waarvoor hij gedagvaard werd;

Aangezien de dagvaarding, betekend door deurwaarder Albert Gérard, in standplaats te Diest, dan ook wel degelijk geldig is;

Aangezien verweerder evenwel terecht opmerkt dat in geen geval de reiskosten van Diest naar Wezemaal in rekening mogen komen doch enkel die, welke aan de deurwaarder uit Aarschot, die het kanton Haacht bedient, zouden toekomen;

Aangezien deze laatste reiskosten 16 frank belopen;

Aangezien ten gronde verweerder niet betwist het gevorderde bedrag aan eiser verschuldigd te zijn; dat hij er echter geen betaling van aanbiedt;

.....

NOOT: zie hiervoor het vonnis van de Rechtbank te Leuven, dd. 4 December 1953, waarbij bovenstaand vonnis in hoger beroep werd vernietigd.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE VEURNE

1e Kamer. — 7 Januari 1954

Voorzitter: M. Valcke

Rechters: M.M. Delaere en Van Acker

Advocaten: Mrs Waterblee en Debra

Burenrecht. — Gemene muur. — Geen verplichting krachtens art. 658 B.W. van de eigenaar, die een gemene scheidsmuur optrekt, om ook de aanleunende schoorstenen van het naburig huis op te trekken. — Schadevergoedingsplicht wegens overschrijding van normale burenhinder. — Geen wettelijke verplichting tot koop van mandeligheid.

De verplichtingen van de eigenaar, die de gemene muur optrekt, zijn krachtens artikel 658 B.W. beperkt tot het dragen van de kosten van de verhoging en van het onderhoud van hetgeen zich boven de hoogte der gemene scheiding bevindt, alsmede tot de vergoeding der door de zwaarte veroorzaakte schade, naar evenredigheid van de verhoging en volgens de waarde. Nergens is bepaald dat de schoorstenen, die uitsluitend eigendom zijn van de buurman, mede moeten opgetrokken worden; zij vallen ten andere volkomen buiten de mandeligheid en mitsdien buiten

de uit deze rechtstoestand voortvloeiende verplichtingen.

De eigenaar van een erf is, buiten zijn schuld of misbruik, verplicht aan de eigenaar van een naburig erf de schade te vergoeden, die deze lijdt bij overschrijding van de normale hinder, die burenen voor lief moeten nemen. De vergoeding kan in het onderhavige geval het best geschieden doordat de eigenaar, die de gemene muur optrekt, tevens op zijn kosten de schoorstenen van het huis van zijn buurman doet optrekken.

Zo men krachtens de wet zijn buur kan dwingen de mandeligheid te verkopen, bepaalt de wet nergens dat men hem kan dwingen die te kopen.

Walckiers t/ Peeren.

Gezien het vonnis van de heer Vrederechter van het kanton Veurne, dd. 6 Augustus 1953, geboekt bij regelmatige uitgifte overgelegd;

Gezien de akte van beroep dd. 16 October 1953, geboekt, houdende dagvaarding om voor deze rechtbank te verschijnen;

Gezien de overige stukken van het geding;

Overwegende dat het hoger beroep regelmatig voorkomt;

Overwegende dat de eis, zoals hij werd ingeleid voor de eerste rechter, er toe strekt te horen zeggen voor recht dat gedaagden, thans appellanten, gehouden zijn de schoorsteen van het huis Zeelaan n° 258, behorende aan verzoeker, thans geïntimeerde, op eigen kosten op te trekken tot boven de hoogste gevel, die langs de schoorsteen van geïntimeerde zal opgetrokken worden boven de scheidsmuur;

Overwegende dat de eerste rechter deze vordering om redenen van billijkheid en op grond van artikel 658 van het Burgerlijk Wetboek gedeeltelijk heeft ingewilligd;

Overwegende echter dat, zoals appellanten terecht opmerken, de verplichtingen van de eigenaar, die de gemene muur optrekt, krachtens artikel 658 van het Burgerlijk Wetboek beperkt zijn tot het bekostigen en het onderhoud van het verhoogde doel en tot de vergoeding van de last naar evenredigheid van de verhogingen volgens de waarde; dat nergens bepaald is dat de schoorstenen, uitsluitende eigendom van de buurman, mede moeten opgetrokken worden; dat zij ten andere volledig buiten de gemeenschap vallen en bijgevolg buiten de uit deze toestand voortvloeiende verplichting;

Overwegende dat appellanten, eveneens gans terecht, aanvoeren dat hun geen enkele fout of rechtsmisbruik kan worden aangewreven;

Overwegende dat echter niet kan worden betwist dat geïntimeerde door de constructie van appellanten schade lijdt;

dat zij namelijk tegen zijn woning met twee lage verdiepingen, een appartementsgebouw aanbouwen met 6 verdiepingen;

dat aldus onvermijdelijk de tocht der schoorstenen die tegen de voet van dit gebouw komen aan te leunen zal gehinderd zijn, wat geïntimeerde er toenoopt bijzondere uitgaven te doen;

Overwegende dat de rechtsgrond tot vergoeding van deze schade echter niet te zoeken is in artikel 658 van het Burgerlijk Wetboek, dat beperkt blijft tot de mandeligheid, noch in enige fout of misbruik vanwege de aanbouwende eigenaar, maar wel in de gelijkheid van het eigendomsrecht;

Overwegende dat volgt uit de bepaling zelf van de eigendom, nl. het volstrekte genots- en beschikkings-

recht over de zaken (art. 544 van het Burgerlijk Wetboek), dat dit voor allen gelijke recht alleen denkbaar is, wanneer het door eenieder in evenwicht wordt gehouden;

Overwegende dat, indien de normale beperking van dit recht, die aan iedereen door het midden en de buurschap wordt opgelegd, geen aanleiding tot enige vergoeding kan geven, dit echter wel het geval is, wanneer een eenzijdige vermindering de normale wederkerige gedoogzaamheid overschrijdt (cfr. de Page, T.V., n° 934, 935, 1241);

Overwegende dat bij afwezigheid van enige fout er geen spraak kan zijn van een integraal herstel der schade, maar alleen van een vergoeding in de mate dat de gewone last en geburenhinder is overschreden;

Overwegende dat in casu geïntimeerde een eenzijdige en abnormale hinder ondervindt, hinder waaraan appellanten uit het wezen zelf van het recht gehouden zijn te verhelpen;

dat in de gegeven omstandigheden de vergoeding voor beide partijen het zekerst en op de meest praktische wijze kan geregeld worden door het optrekken van de schoorstenen op kosten van appellanten, optrekking die ten andere reeds onder voorbehoud is uitgevoerd;

Overwegende dat deze optrekking echter maar dient te worden bevolen vanaf de hoogte die voor geïntimeerde een buitengewone last zou medebrengen en die dient te worden vastgesteld met betrekking tot de hoogte van de meeste huizen van de buurt en wel namelijk in overeenstemming met die van de zoldering van een normale derde verdieping van het huis van geïntimeerde;

Overwegende dat appellanten subsidiair vorderen dat geïntimeerde zal gehouden zijn het deel van de muur, waartegen de verhoogde schoorstenen zullen aanleunen, mandelig te maken;

Overwegende dat, zo men zijn buur kan dwingen de gemeenschap te verkopen, de gedwongen aankoop nergens in de wet is voorzien;

Overwegende dat overigens geïntimeerde, tot het optrekken van zijn schoorstenen verplicht, louter om de uitoefening van zijn eigendomsrecht te vrijwaren, niet kan aangezien worden als hebbende een feitelijkheid of een usucapio op het oog, teneinde de gemeenschap te verwerven en zich zonder oorzaak te verrijken;

Overwegende dat appellanten overigens in dit vonnis de titel vinden, die hen tegen elk vermoeden van gemeenschap van dit deel van de muur vrijwaart;

Gelet op de artikelen 2, 24, 30, 34, 36, 37, 40 en 41 der Wet van 15 Juni 1935;

Om deze redenen,

De Rechtbank, wijzende in burgerlijke zaken en in hoger beroep, op tegenspraak tussen partijen, alle verdere of strijdige besluiten afwijzend;

Ontvangt het hoger beroep en, er op rechtdoende, verklaart het niet gegrond;

Dienvolgens, bevestigt het beroepen vonnis en zegt voor recht dat geïntimeerde niet gehouden is het deel van de muur, waartegen de verhoogde schoorsteen zal aanleunen, mandelig te maken;

Veroordeelt appellanten in de kosten van het hoger beroep.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE ANTWERPEN

10e Kamer. — 5 April 1951.

Voorzitter: M. Wildiers.

Rechters: M.M. Gepts en de Kepper.

Advocaten: Mrs Lannie en Hubrechts.

Wegenverkeer. — Op welke wegen is het Algemeen Wegenverkeersreglement toepasselijk?

Blijkens de bewoordingen van artikel 3, 1° van het Algemeen Wegenverkeersreglement is dit laatste toepasselijk op alle wegen, die feitelijk open zijn voor het openbare verkeer of feitelijk door het publiek gebruikt worden; het eigendomsrecht van de weg is daarbij onverschillig.

Deze interpretatie is de enige redelijke en doelmatige, daar de weggebruiker onmiddellijk moet kunnen uitmaken naar welk voorschrift van het Algemeen Wegenverkeersreglement hij zich moet gedragen en hij zich niet in de mogelijkheid bevindt op het ogenblik zelf te onderzoeken welke de aard van de weg is ten aanzien van het burgerlijke of administratieve recht.

O. M. en De Block, b.p., t/ Hellemans.

Overwegende dat het beroep ontvankelijk is;

Overwegende dat verdachte vervolgd werd op grond van art. 57/b Algemeen Wegenverkeersreglement om de doorgang niet te hebben vrijgelaten voor in beweging zijnde weggebruikers toen hij uit een aan de openbare weg gelegen eigendom uitkwam;

Overwegende dat door deze telastlegging de vraag gesteld wordt of de weg, waaruit verdachte kwam, openbare weg is of niet;

Overwegende dat deze vraag in ontkennende zin beantwoord werd door de eerste rechter, die steunde op verschillende beschouwingen, waaronder de volgende, die eveneens aangevoerd werden in de besluiten der b.p. De Block;

1) bedoelde weg is eigendom van de « Cimenteries Van den Heuvel » en wordt door deze firma onderhouden;

2) de weg wordt niet vermeld in het atlas der buurtwegen;

3) de weg draagt geen naam, loopt dood op de Schelde en wordt slechts gebruikt door voormelde fabriek;

Overwegende dat ingevolge daarvan verdachte veroordeeld werd, daar hij in deze opvatting de voorrang had moeten laten aan het voertuig der b.p.;

Overwegende dat de verantwoordelijkheid van verdachte volgens het eerste vonnis nog zwaarder was, omdat hij zich zou voortbewogen hebben op de linkerkant van deze weg;

Gezien de bewoordingen van artikel 3/1 Algemeen Wegenverkeersreglement;

Overwegende dat blijkens deze tekst het Algemeen Wegenverkeersreglement toepasselijk is op alle wegen, die in feite open zijn voor het openbaar verkeer of die in feite door het publiek gebruikt worden, zonder dat het eigendomsrecht van de weg hieraan iets zou kunnen veranderen (Goldstein et Van Roye: Code de Roulage, Nouvelles, n° 30);

Overwegende dat deze interpretatie de enige redelijke en doelmatige oplossing geeft ten aanzien van het wegenverkeer en het Algemeen Wegenverkeersreglement, daar de weggebruiker terstond moet kunnen uitmaken naar welk voorschrift van het Alge-

meen Wegenverkeersreglement bij zich te gedragen heeft en dat hij de praktische mogelijkheid niet bezit om op het ogenblik zelve te onderzoeken welke de aard van een weg is in opzicht van burgerlijk of administratief recht;

Overwegende dat bijgevolg in onderhavig geval enkel dient te worden nagegaan of bedoelde weg in feite toegankelijk is voor het openbaar verkeer;

Overwegende dat zulks het geval is, dat weliswaar de weg in slechte staat van onderhoud is en klaarblijkelijk niet als een belangrijke baan kan beschouwd worden, maar dat er ter plaatse niet de minste aanduiding bestaat, die bij de toevallige weggebruiker het vermoeden zou kunnen wekken dat hij hier misschien voor een particuliere weg staat, dat iedereen vrij en ongedeerd deze weg kan opwandelen of oprijden;

Overwegende dat alle beschouwingen betreffende eigendomsrecht van de weg en al of niet inschrijving in de atlas der buurtwegen ter zake van alle belang ontbloomt zijn;

Overwegende dat enkel de prioriteit van rechts ter zake zou kunnen gelden;

Overwegende dat de vraag moet worden gesteld — ten opzichte der burgerlijke belangen, vermits verdachte wegens dit punt niet vervolgd wordt — of verdachte niet verzuimd heeft zijn bocht naar links zo ruim mogelijk te nemen;

Overwegende dat dit beweerde verzuim niet bezwezen is, daar verdachte blijkens de stukken van de bundel door de Bredestraat naar Antwerpen wilde rijden en dus naar rechts moest afzwenken;

Om deze redenen :

De Rechtbank, rechtdoende in hoger beroep, ontvangt het beroep en er op wijzende op tegenspraak, doet het eerste vonnis te niet en, doende wat de eerste rechter had dienen te doen, spreekt verdachte vrij en stelt hem buiten zake zonder kosten.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE OOSTENDE

1 December 1953.

Voorzitter : M. Rayee.

Federendaris : M. Fontaine.

Advocaten : Mrs Vandemale en Neybergh.

1. **Wedereis. — Ontvankelijkheid.**
2. **Handelsagent. — Rechtskarakter van de agentuurovereenkomst. — De principaal is steeds bevoegd tot herroeping van de rechtsbetrekking tot zijn agent. — Geen schadevergoeding verschuldigd.**
1. *Een wedereis, die niet bepaald is noch voor dadelijke vereffening en opeising vatbaar, is niet ontvankelijk. Het onderzoek van de oorspronkelijke vordering, die onmiddellijk een oplossing kan krijgen, mag niet worden vertraagd door haar lot te verbinden aan dat van de wedereis. Voor zover de wedereis zou dienen te worden onderzocht, zou de splitsing van de beide vorderingen moeten worden bevolen.*
2. *De wettelijke bepalingen op de dienstverhuuring zijn niet van toepassing op de handelsagent, die niet in een verhouding van ondergeschiktheid staat tot het door hem vertegenwoordigde huis, maar behoort tot de groep vrije tussenpersonen.*

De overeenkomst tussen een handelsagent en zijn principaal is niet in hoofdzaak een dienstverhuuring, vermengd met lastgeving, doch in wezen een lastgeving, vermengd met werk- of bedrijfsverhuuring.

De handelsagent van een firma, die de alleenverkoop heeft in een bepaald land tegen betaling van commissieloon en zijn werkzaamheden vrij en onafhankelijk uitoefent, is een loontrekkende lasthebber en geenszins een bediende.

Krachtens artikel 2003 B. W. heeft de lastgever het recht de last te herroepen, wanneer hem zulks goeddunkt, zonder redenen te moeten inroepen; aan herroeping ontleent de lasthebber geen recht op enige vergoeding.

Wel neemt een gedeelte van de Belgische en vooral van de Franse rechtspraak en rechtsleer bij toepassing van de artikelen 1137 en 1156 B. W. aan, dat partijen moeten geacht worden stilzwijgend van dat recht van herroeping afstand te hebben gedaan, althans dat de rechtsbetrekking zonder wettige reden en met nadelige gevolgen voor de wederpartij niet ontijdig mag worden herroepen.

Seghers t/ Suenens.

Aangezien de rechtsvordering tot voorwerp heeft de verweerder te horen veroordelen om aan de eisers de som te betalen van 113.293,— frank volgens uittreksel van rekening, overgeschreven bovenaan de dagvaarding, vermeerderd met de gerechtelijke rente en met de kosten;

Aangezien verweerder niet betwist dat hij de koopwaren en de desbetreffende facturen heeft ontvangen voor een waarde van 113.293,— frank; doch beweert dat hij niet meer in staat is de koopwaar nog te verkopen, die hem toevertrouwd is in zijn hoedanigheid van agent-verdeler van de eisers, doordat zij het contract van vertegenwoordiging hebben opgezegd;

Aangezien verweerder besluit voor recht te horen zeggen dat eisers niet gerechtigd waren om eenzijdig en zonder inachtneming van een opzeggingstermijn het exclusief contract van vertegenwoordiging te doen eindigen;

Derhalve de verbreking uit te spreken van de verkoop ten ongelijke van de aanleggers; deze op wedereis te veroordelen om hem de som te betalen van 45.000,— frank, zijnde de winstderving, die de verweerder heeft geleden op de bedoelde koopwaar en tegen teruggave daarvan;

Eisers verder te veroordelen om aan verweerder, wedereiser, te betalen 150.000,— frank als schadevergoeding of elk ander door de Rechtbank te bepalen bedrag wegens de verbreking zonder opzegging van het exclusief contract van vertegenwoordiging, met de gerechtelijke rente en de kosten. Geding geschat op meer dan 50.000,— frank in ieder van zijn onderdelen wat betreft bevoegd en vatbaarheid voor hoger beroep;

Aangezien eisers terecht opmerken, dat de wedereis noch zeker is, noch voor dadelijke vereffening vatbaar, noch opeisbaar, en dus niet ontvankelijk. In de blote onderstelling zelfs dat het door verweerder ingeroepen nadeel werkelijk bestaat, zouden er nog onderzoeksmaatregelen dienen te worden bevolen om de hoegroetheid ervan te bepalen. De wat simplistische oplossing, voorgesteld door de verweerder, om uitspraak te doen ex aequo et bono is te minder aannemelijk, daar de eiser niet het minste rekenplichtig element voorbrengt of enig ander bestanddeel om de Rechtbank voor te lichten;

Aangezien er dus geen spraak van kan zijn het onderzoek van de hoofdvordering te vertragen, die onmiddellijk een oplossing kan krijgen, door het lot van deze laatste te verbinden met dat van de wedereis;

Aangezien de wedereis van compensatoire aard is, dus niet kan samengevoegd worden met de hoofdvorde-

ring. Voor zover de wedereis zou dienen te worden onderzocht, zou de splitsing van de beide vorderingen moeten uitgesproken worden;

Aangezien de aanleggers ten onrechte beweren dat de tegenvordering verjaard is (artikel 28 van het bediendencontract, zoals hierna zal worden uiteengezet);

Aangezien de vordering tot verbreking van de koop niet in aanmerking kan genomen worden onder voorwendsel, dat het einde van het contract van vertegenwoordiging verweerder in de onmogelijkheid stelt de koopwaar, die hij nog bezit, aan de man te brengen;

Aangezien inderdaad dat de verweerder, zo die onmogelijkheid, die terugloopt tot einde 1951 en waarvan er voor het eerst sprake is bij de debatten, werkelijk bestond, de koopwaar had moeten terugzenden, te meer dat de eisers hem op 29 Januari 1952 schreven: «D'autre part, nous vous rappelons notre lettre du 17 courant vous demandant de régler le solde de votre compte. S'il y a une difficulté quelconque nous sommes tout disposé à reprendre la marchandise qui serait encore en stock chez vous.» Een voorstel dat door verweerder zonder gevolg werd gelaten, die allicht in de tijdspanne van twee jaren bijna gans de stock heeft verkocht;

Aangezien echter vooreerst dient te worden nagegaan door welke contractuele banden de verweerder verbonden was tegenover de eisers;

Aangezien in het besproken geval geen schriftelijk contract bestaat;

Aangezien eisers afstrijden dat zij zich tegenover verweerder verbonden hebben, onder welke vorm het ook mocht wezen;

Aangezien aanleggers uiteenzetten dat sinds Mei 1951 hun algemeen en exclusief agent voor de provinciën Brabant en Henegouwen handelsingenieur Piret is, woonachtig te Brussel, door hen belast met de verkoop van de filters Winslow; dat deze laatste om de verkoop van de toestellen Winslow een grotere uitbreiding te geven en ook om financiële redenen zich als medewerker toevoegde «nadat hij aan eisers had gerefereerd, verweerder Suenens, die beschikte over een garage «Steyls», Steylstraat 74, te Brussel, die als opslagplaats kon dienen;

Aangezien eisers op de instructies van Piret van toen af alle briefwisseling alsmede de bestelde toestellen naar de garage Steyls zonden (zie brief van Piret aan eisers van 5 Juni 1951);

Aangezien eisers nooit commissieloon rechtstreeks hebben uitgekeerd aan Suenens en hem al evenmin wat ook betaald hebben voor het gebruik van de garage. Suenens heeft trouwens van eisers niets gevraagd voor het opslaan in entrepot;

Aangezien Suenens ongetwijfeld blijk heeft gegeven van een lofwaardige activiteit gedurende zeven maanden, lijk de inhoud van zijn brieven aan eisers daarvan getuigt;

Aangezien eisers ten gevolge van de tussen Piret en Suenens gerezen onenigheden zich ertoe beperkten naar deze laatste te schrijven op 27 November 1951, dat Piret hun enige vertegenwoordiger was voor de toestellen Winslow voor de provinciën Brabant en Henegouwen en dat het hun onmogelijk was zonder de tussenkomst van Piret de bestellingen van toestellen, rechtstreeks gedaan door Suenens, te aanvaarden;

De eisers voegden eraan toe dat zij niet wensten tekort te komen aan hun verbintenissen tegenover Piret en eindigden met een verzoek om verzoening in dezer voege: «Le dissentiment qui a surgi entre vous et Monsieur Piret est très regrettable et peut être préjudiciable pour nous-même. Aussi serait-il

souhaitable pour vous de trouver un terrain d'entente»;

Aangezien het enig bestanddeel uit het besproken geval van aard te doen aannemen, dat Suenens door aanleggers had kunnen beschouwd worden als hun agent-verkoper, op gelijke voet te stellen als Piret, ligt in het feit dat in de brieven, gericht aan drie eventuele kopers door de aanleggers, deze laatste schreven dat Piret en de garage Steyls — zonder evenwel de naam Suenens te vermelden — beiden hun verkoopsagenten waren;

Aangezien de verweerder zich geen titel kan schepjen, die ten andere wordt tegengesproken door al de andere elementen ter zake, door zich te beroepen op die brieven, waarvan er één enkele, die van de 20ste Augustus 1951, in origineel wordt voorgebracht;

Aangezien het begrijpelijk is, dat de eisers het gepast hebben geoordeeld ten opzichte van derden de garage op de voorgrond te stellen, garage die tot opslagplaats diende voor hun producten, wat een gunstige referentie betekende;

Aangezien dat in de heel blote onderstelling, dat Suenens moet beschouwd worden als een verkoopagent op gelijke voet als Piret, de wettelijke bepalingen op de dienstverhuring niet toepasselijk zijn op de agent die, niet verbonden aan het huis dat hij vertegenwoordigt door enige band van ondergeschiktheid, lijk in het besproken geval, in de categorie valt van de vrije tussenpersonen (Hof Gent, 4 Juni 1927, Jur. Comm. Fl., 1927, n° 4772, p. 184);

Aangezien er dus in het besproken geval geen sprake kan zijn van enige opzeggingstermijn, te meer dat de duur van zijn vertegenwoordiging niet bij overeenkomst was vastgesteld;

Aangezien het contract, dat een vertegenwoordiger bindt aan de vertegenwoordigde, niet lijk dat, waarbij de ondergeschikte van de verschillende categorieën gebonden zijn, essentieel een dienstverhuring is vermengd met lastgeving, doch essentieel een lastgeving vermengd met werk- of bedrijfsverhuring (Rép. Prat. Droit Belge, Verbo Commission, n° 52);

Aangezien de handelsagent van een firma, die de exclusieve vertegenwoordiging heeft voor een land tegen betaling alleen van commissieloon en wiens werk vrij en onafhankelijk is, dus een loontrekkende is en geenszins een bediende;

Aangezien de in het geding zijnde overeenkomst derhalve, lijk in het voorhanden geval, een lastgeving is; artikel 2004 Burgerlijk Wetboek behoudt de lastgever het strikt recht voor zijn volmacht «ad nutum» te herroepen, met andere woorden, wanneer zulks hem goedgeeft, zonder redenen in te roepen en de herroeping verleent de lasthebber geen recht op enige vergoeding;

Aangezien die oplossing aangenomen wordt door het grootste deel van de Belgische rechtspraak: Handelsrechtbank Brussel, 21 Januari 1878, Pas. 1878, III, 269 en 20 April 1888, Pas. 1888, III, 331; Handelsrechtbank Gent, 16 November 1895 en 18 Januari 1896, Jur. Comm. Fl., 1896, n° 1600 en 1638; Pandectes Belges, V° Mandat, n° 3525 en volg.; Handelsrechtbank Gent, 29 Juni 1897, Jur. Comm. Fl., 1897, n° 1867; Beroep Gent, 4 Juni 1927, Jur. Comm. Fl., 1927, n° 4772;

Aangezien een gedeelte van de Belgische rechtspraak en vooral de Franse rechtspraak en rechtsleer bij toepassing van de artikelen 1137 en 1156 beslissen dat de partijen bij stilziggende overeenkomst hebben afstand gedaan van dit recht tot herroeping «ad nutum» of ten minste toch van dit vermogen om te herroepen niet ontijdig mag worden gebruik gemaakt

zonder wettige aanleiding en derwijze dat er nadeel wordt door berokkend;

Aangezien de eisers, zelfs indien deze laatste mening wordt aanvaard, niet op ongepaste wijze zijn tewerkgegaan; inderdaad, enerzijds gelden de onenigheden, bestaande tussen Suenens en Piret, nadelig voor de belangen van de aanleggers, en anderzijds het feit, dat Suenens de facturen niet betaalde, die onbetwistbaar verschuldigd waren, alhoewel eisers aandrongen op de vereffening ervan in hun brieven van 17 en 25 Januari 1952, als voldoende en wettige redenen van opzegging;

Om deze redenen :

De Rechtbank, beslissende op tegenspraak, met toepassing van artikel 2 van de wet van 15 Juni 1935; verklaart voor recht dat er geen reden toe bestaat om de verkoop te verbreken; verklaart de hoofdeis gegrond; veroordeelt de verweerder om de aanleggers de som te betalen van 113.293,— frank, vermeerderd met de gerechtelijke rente;

Zegt voor recht, wat aangaat de wedereis, dat deze niet ontvankelijk is en bovendien niet gegrond; ontzegt bijgevolg aan wedereiser de verschillende onderdelen van de schadeloosstelling, die hij vordert;

Veroordeelt de hoofdverweerder, wedereiser, tot al de kosten;

Verleent hem akte van zijn verzoek om schatting van het geding;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad niet-
tegenstaande hoger beroep en zonder borgstelling.

NOOT. — Verg. in andere zin Rechtbank van Koophandel te Kortrijk, 7 Februari 1953, R. W. 1953-1954, 1004. Wegens de op dit gehele gebied heersende onzekerheid ware het gewenst de rechtstoestand van de tussenpersonen in de handel bij de wet te regelen, zoals zulks in Nederland is geschied.

VREDEGERECHT TE ANTWERPEN

4e Kanton. — 29 April 1953.

Rechter : M. Struyf

Advocaten : Mrs Eug. Boon en Ph. Maes

Openingstaxe op drankslijterij. — Overeenkomst tussen brouwerij-verhuurster en caféhouder. — « Wegneming » van de openingstaxe door de brouwerij. — Eis tot schadevergoeding vanwege de caféhouder-huurder. — Bevoegdheid van de Vrederechter. — Schadevergoeding verschuldigd.

Verhuring door brouwerij van een café aan een caféhouder; beding dat de openingstaxe zou geplaatst worden op naam van de brouwerij en de caféhouder zou aangezien worden als zijnde in dienst van de brouwerij. « Wegneming » van de taxe door deze. De caféhouder eist schadevergoeding.

De vrederechter is bevoegd om van de eis kennis te nemen.

Uit de verwarde wordingsgeschiedenis van artikel 29 der wet van 30 April 1951 blijkt dat het in de bedoeling van de wetgever gelegen heeft tot verzekering van een goede rechtsbedeling aan de vrederechter uitsluitende bevoegdheid toe te kennen om over alle met een handelshuurovereenkomst verknochte of samenhangende geschillen uitspraak te doen. Bovenomschreven geschil hangt samen met de handelshuurovereenkomst.

Wanneer partijen overeenkomen, dat de brouwerij-verhuurster de openingstaxe op zich zal nemen, doch de huurder deze in maandelijksse termijnen zal terugbetalen, is het niet de bedoeling aan de brouwerij het recht te verlenen deze openingstaxe te allen tijde en naar willekeur « weg te nemen ». De bedoeling is de huurder deze zware uitgave bij de aanvang van het bedrijf te besparen, terwijl de brouwerij-verhuurster bij verandering van caféhouder de openingstaxe op haar naam kan behouden. De brouwerij heeft niet het recht om eenzijdig en naar willekeur een einde aan de overeenkomst te maken. Doet zij dat wel, dan is zij tot schadevergoeding tegenover de caféhouder verplicht.

De Sitter en Van de Vijver t/ Brouwerij Van Alken.

Aangezien verweerster betoogt dat wij niet bevoegd zouden zijn om van de eis kennis te nemen, omdat deze uitsluitend tot voorwerp heeft de uitvoering van een verbintenis van commerciële aard;

Aangezien vaststaat dat aanleggers van verweerster hebben gehuurd gelijk deze aan aanleggers heeft verhuurd het handelshuis gelegen aan de Schipperskapelstraat 1, alhier, en dat van deze huur en verhuur geen schriftelijke overeenkomst opgemaakt werd; voorts dat aanleggers de in het voormelde handelshuis gevestigde handelszaak overgenomen hebben; vervolgens dat aanleggers van verweerster een som van 100.000,— frank ontleend hebben met verplichting uitsluitend van laatstgenoemde dranken te betrekken; eindelijk dat, gelijk dit in verweersters besluiten te lezen is, « partijen bij de verhuring zijn overeengekomen betreffende de openingstaks dat deze zou geplaatst worden op de naam van verweerster en aanleggers zouden doorgaan en aangezien worden als aangestelden »;

Aangezien naar luid van artikel 29 der wet van 30 April 1951 de eisen op grond van Afdeling Ibis, Hoofdstuk II, Boek III, titel VIII van het Burgerlijk Wetboek, evenals de samenhangende eisen, die mochten ontstaan uit de huur van een handelszaak tot de bevoegdheid van de vrederechter behoren;

Aangezien blijkt uit de verwarde wordingsgeschiedenis van de wetsbepaling voormeld, dat het in de bedoeling van de wetgever gelegen heeft tot verzekering van een goede rechtsbedeling de vrederechter uitsluitende bevoegdheid toe te kennen om over alle met een handelshuurovereenkomst verknochte of samenhangende zaken uitspraak te doen (An. Verslag 146 en 159 en vlg.);

Aangezien, daargelaten de vraag of al de hierboven genoemde overeenkomsten gelijktijdig gesloten werden en of er hier juist van verhuring van een handelszaak sprake kan zijn, door Ons kan aangenomen worden dat de verbintenis betrekkelijk het voorschieten van de openingstaks, verbintenis welke gewoonlijk in de huurovereenkomsten met brouwerijen mondeling of schriftelijk aangegaan wordt, uitermate verknocht is met de overeenkomst van verhuring van het herberg-huis en dat het voorzeker niet in de bedoeling van de wetgever gelegen heeft de geschillen betreffende dusdanige verknochte verbintenissen afzonderlijk door een andere rechtsmacht te laten beoordelen;

Dat het overigens een vaststaand feit is, dat de brouwerijen bij de verhuring van een dranklokaal overeenkomen de openingstaks voor rekening van de huurder-caféhouder te betalen op voorwaarde van terugbetaling door deze laatste van dezelfde openingstaks met maandelijksse afkortingen, welke dan samen met de maandelijksse huurgelden geïnd worden; dat

sinds jaar en dag de brouwerijen hun huurders-herbergiers voor Ons Vrederecht dagvaarden, zowel tot betaling van de huur als van de maandelijkse afkortingen op de voorgeschoten openingstaks zonder dat ooit Onze bevoegdheid voor wat laatstgenoemde afkortingen betreft, betwist wordt; dat het evenmin zelden voorkomt dat alsdan de ontbinding der huurovereenkomst gevorderd wordt op grond van wanbetaling zowel van achterstallige hurgelden als van de vervallen afkortingen op de openingstaks;

Aangezien wij Ons dan ook bevoegd achten om over het onderhavig geding te oordelen;

Aangezien ten gronde vaststaat dat partijen bij de verhuring overeengekomen zijn, dat de opingenstaks op naam van verweerster zou gesteld worden en dat aanleggers dezelfde met handelijks afkortingen zouden terugbetalen;

Dat niet is beweerd dat deze overeenkomst onder enige voorwaarde of voorbehoud gesloten is;

Dat deze overeenkomst vanaf het begin der verhuring door beide partijen zonder voorbehoud uitgevoerd werd;

Aangezien men in de overeenkomsten moet nagaan welke de gemeenschappelijke bedoeling van de partijen was en in geval van twijfel deze overeenkomst verklaren tegen hem, die bedongen heeft en ten gunste van hem die zich verbonden heeft en dit volgens hetgeen in de landstreek gebruikelijk is (artikelen 1156, 1159 en 1162 B. W.);

Aangezien aan geen ernstige twijfel onderhevig kan zijn, dat aanleggers met de openingstaks door verweerster te laten nemen niet bedoeld hebben aan deze laatste het recht te verlenen deze openingstaks ten allen tijde en naar willekeur weg te nemen;

Dat een met zulke bedoeling gesloten overeenkomst geen zin zou gehad hebben, vermits aanleggers alsdan blootgesteld zouden gebleven zijn om de openingstaks op eigen naam te nemen en dit op het eerste het beste verzoek van verweerster;

Dat integendeel de werkelijke en tevens meest gebruikelijke bedoeling van partijen moet geweest zijn aan aanleggers de zware uitgave van zulke eerste belegging te besparen bij het begin van hun handelsbedrijf, alsook het verlies te voorkomen, dat deze uitgave had kunnen berokkenen in geval van vroegtijdige opheffing van het bedrijf, terwijl daartegenover verweerster zonder veel bezwaar een openingstaks op eigen naam nam, welke haar steeds van dienst zou gebleven zijn, zelfs bij verandering van de caféhouder, hetgeen haar het onrechtstreeks voordeel verschafte het cafébedrijf in de verhuurde vertrekken te bevorderen en meteen de verkoop van hare dranken, welke de huurders verplicht waren van haar af te nemen;

Aangezien daaruit volgt dat verweerster geen recht had om eenzijdig of willekeurig een einde aan genoemde overeenkomst te maken;

Aangezien zij dan ook met de litigieuze openingstaks weg te nemen contractbreuk gepleegd heeft en voor schadevergoeding instaat;

Aangezien overigens, zelfs indien met verweerster door Ons zou moeten aangenomen worden dat zij alleen het recht had om aan de bedoelde overeenkomst een einde te maken, het voldoende vaststaat dat verweerster in de omstandigheden der zaak misbruik van dit beweerde recht gemaakt heeft, daar bewezen is dat zij zonder enige reden noch opzegging te voren de litigieuze overeenkomst verplaatst heeft; Aangezien tengevolge van deze handelwijze aanleggers verplicht geweest zijn ingevolge de huidige wetgeving een volledige 15 jaarlijkse openingstaks te

betalen, welke drie maal de huurwaarde bedraagt, zegge 18.000,— frank, te verhogen met de provincie- en gemeentebelasting;

Aangezien verweerster gehouden was de openingstaks voor te schieten, maar aanleggers sedert het indienen van de vordering de openingstaks zelf betaald hebben;

Aangezien dit gedeelte van de eis zodoende zonder voorwerp wordt, maar aanleggers aanspraak hebben op de vergoeding der schade, welke zij hierdoor geleden hebben;

Aangezien partijen Ons hieromtrent niet voldoende ingelicht hebben en de hieronder omschreven bijkomende maatregel geboden is;

Aangezien voorts onbetwist is dat aanleggers ten gevolge van verweersters' handelwijze verplicht geweest zijn hun herberg van 5 Februari tot 14 Maart 1953 te sluiten;

Aangezien het Ons billijk voorkomt de hieruit voortvloeiende gedeeltelijke onbruikbaarheid van het verhuurde te vergoeden onder vorm van de kwijtschelding van 60 % van de voor genoemde tijdspanne verschuldigde huur en tevens aan aanleggers akte te verlenen van het voorbehoud van alle rechten tot vergoeding der schade, welke zij geleden hebben tengevolge van de gedwongen sluiting van hun herberg;

Aangezien niet bewezen is dat aanleggers buiten de hen reeds terugbetaalde som van 120,— frank nog aanspraak zouden hebben op een som van 480,— frank (volgens hun pleitnota van 22 April l.l.) voor te veel betaalde gelden;

.....

NOOT: Tegen bovenstaand vonnis werd hoger beroep ingesteld.

VREDEGERECHT TE LOCHRISTIE

25 November 1953

Rechter: M. De Sagher

Advocaten: Mrs Puissant en Hellebuck

Pachtopzegging zonder vermelding van de datum, tegen dewelke wordt opgezegd.

Het niet vermelden in een opzegging van de datum, tegen dewelke wordt opgezegd, brengt niet de ongeldigheid van de opzegging mede. In zodanig geval moet worden aangenomen, dat de opzegging geschied is tegen de datum, tegen dewelke met vrucht kon worden opgezegd.

Fruytier t/ De Maesschalck.

Overwegende dat er geen geschil bestaat nopens het tijdstip van ingenottreding noch nopens de eerste tijdspanne van negen jaar, eindigend met Kerstdag 1900 twee en vijftig;

Overwegende dat verweerder niet betwist het aangekend poststuk dd. twee en twintigste November 1900 vijftig, zijnde de opzegging ontvangen te hebben;

Overwegende dat verweerster de exceptie absurdi (sic.) libelli opwerpt; dat zij immers inroepet dat ze niet weet of het een opzegging is tegen 1900 vijftig, 1900 een en vijftig of 1900 twee en vijftig;

Overwegende dat het niet vermelden van een datum, tegen dewelke opgezegd wordt, niet de ongeldigheid van de opzegging medebrengt;

Overwegende dat bij gebrek aan vermelding van

datum de eerste datum, tegen dewelke met vrucht kon worden opgezegd, zijnde in casu Kerstdag 1952, dient genomen te worden;

Overwegende dat daarenboven afdoende blijkt uit een brief van verweerster dd. 15-10-52 en gericht aan eiser, dat zij wist dat bedoelde opzeg, dd. 22-10-1950 wél degelijk als opzegging bedoeld was, dat verweerster immers in deze brief schreef: «In antwoord op uw schrijven van 21-10-50... en daarom denk ik het land, dat wij reeds zo lang in huur hebben, te mogen behouden...

Overwegende dat verweerster onrechtmatig bedoeld perceel in gebruik heeft gehouden;

Overwegende dat hierdoor eiser een schade heeft geleden, die billijk op een jaar pacht mag geschat worden,

Om deze redenen,

Wij, Vrederechter, in Eerste Aanleg en op tegenspraak recht doende, alle andere en strijdige besluiten verwerpende, verklaren eiser ontvankelijk en grondig in zijn eis, zeggen voor recht dat verweerster het perceel land, waarvan sprake, gelegen te Wachtebeke op «De Bisschoppen», zonder recht noch titel in gebruik heeft, dit sinds vijf en twintigste December 1900 twee en vijftig, veroordelen haar dienvolgens het perceel land, gelegen te Wachtebeke op «De Bisschoppen», ter vrije beschikking van eiser te stellen binnen de vier en twintig uren na de betekening van dit vonnis en bij gebreke hieraan te willen voldoen, machtigen eiser nu voor alsdan over te gaan tot de uitzetting van al wie of wat zich op het land mocht bevinden, desnoods met behulp van de openbare macht, verwijzen verweerster aan eiser als vergoeding voor feitelijk gebruik te betalen de som van tachtig frank, dit zonder enig recht op dit perceel land toe te kennen,

Verwijzen verweerster tot de kosten.

NOOT: Vgl. J.J.P. 1930, Artikel van Prof. Van Dievoet, blz. 296 J.J.P. 1938, blz. 431, Lessines, 30 April 1938. Opzegging tegen te vroege datum: zie Verbr. 23 September 1943, Pas. 1943, I, 353; Herzele, 11 Juni 1947, J.J.P. 1947, blz. 341, Tongeren, 13 Maart 1942, J.J.P. 1943, blz. 170.

BIBLIOGRAPHIE

J. M. MICHIELS, *Verlating van familie in Belgisch en Frans recht.* (Vlaamse Rechtskundige Bibliotheek). - De Sikkel, Antwerpen. - Het Prisma, Tongeren. - 1954. - 272 p.

Mr Jean M. Michiels, advocaat te Tongeren en licentiaat in de criminologie, heeft zopas in de Vlaamse Rechtskundige Bibliotheek, uitgegeven door ons weekblad, een voortreffelijk boek laten verschijnen over de «Verlating van familie in Belgisch en Frans recht». Het hoeft niet onderlijnd hoezeer dit vraagstuk van belang is in de dagelijkse praktijk en hoeveel onopgeloste vraagstukken er zich nog steeds stellen in verband met de toepassing der wet van 1928 en de wetten die haar hebben gewijzigd. De miserie van vrouw en kinderen, die door een lichtzinnig of kwaadwillig echtgenoot en vader, aan hun lot werden overgelaten, heeft de wetgever genoopt strafrechtelijke sancties in te stellen voor de verlating van de familie, doch zowel in de magistratuur als aan de balie wordt dagelijks

ondervonden dat de toepassing van deze wet geen vol-doening geeft en dat het doel, dat door de wetgever beoogd werd, slechts met de grootste moeite en dan nog maar ten dele, kan verwezenlijkt worden. Het probleem stelt zich op internationaal terrein en in vele landen zoekt men naar definitieve middelen om aan de bestaande wantoestanden te verhelpen.

Het is dan ook met een bijzonder genoegen dat wij het pas verschenen boek van Mr Michiels begroeten, omdat het ons een volledige inventaris geeft van de problemen, die met de toepassing der wet van 1928 verband houden, alsook een commentaar van de toepassing der wettelijke bepalingen in de rechtspraak.

In zijn inleidende beschouwingen stelt de auteur zich de vraag of het toepassen van een strafrechtelijke sanctie, ten einde de uitvoering van een civiele verbintenis te verzekeren, al of niet, zoals sommigen beweren, als een regressie dient beschouwd te worden. Hij verdedigt met overtuiging de stelling dat de uitbreiding van het strafrecht tot zekere handelingen, die een vrijwillige miskenning uitmaken van een hoge morele plicht, volkomen verantwoord is.

Alvorens de essentiële elementen van het bestudeerd delict te onderzoeken geeft de schrijver ons eerst een overzicht der historische ontwikkeling van de tegenwoordige wettelijke bepalingen en namelijk van de achtereenvolgende aanvullingen welke de wet van 1928 heeft ondergaan, om dan een algemene schets te geven van het karakter van het misdrijf, waarbij gewzen wordt op de mogelijkheid van medeplichtigheid bij werkgevers of schuldenaars van de onderhoudsplichtige, die kwaadwillig behulpzaam zijn om de onsolvabiliteit van deze laatste te verzekeren.

Het meest uitgebreide deel van het boek is Titel II waarin de essentiële elementen van het delict van familieverlating worden bestudeerd aan de hand van rechtspraak en rechtsleer. Hier heeft de auteur het onderwerp werkelijk volledig uitgeput en grondig alle vraagstukken onderzocht, die zich bij de toepassing van de wet stellen, namelijk de kenmerken welke de gerechtelijke uitspraak hoeft te hebben opdat zij aanleiding zou kunnen geven tot sancties, het begrip van het vrijwillig in gebreke blijven te betalen en de berekening van de termijn gedurende dewelke de debiteur in gebreke is gebleven.

In hoofdstuk 4 wordt onderzocht welke precies de eisers zijn die door de wet worden beschermd, tijdens het huwelijk ingevolge de gewoonrechtelijke verplichting, of op basis van artt. 214b en j, en na echtscheiding en in geval van scheiding van tafel en bed. Schrijver geeft de redenen aan om dewelke, in geval van echtscheiding door onderlinge toestemming geen strafrechtelijke vervolging mogelijk is.

Verder worden afzonderlijke secties besteed aan het onderzoek der mogelijkheid tot strafrechtelijke sancties bij bloedverwanten in opgaande en afdalende linie, in geval van vermoedelijk vaderschap voorzien door art. 340 b en c van het B.W., bij aanneming en in verband met de verplichtingen tussen schoonouders en schoonkinderen.

Voor al deze gevallen wordt telkens klaar en eenvoudig de ratio legis uiteengezet, wordt het ontstaan van de wetgevende bepaling ontleed en heel de rechtspraak op het stuk onderzocht, waarbij de auteur gebruik heeft gemaakt van een rijke documentatie.

Procedure en repressie werpen allerlei vragen op die in titel 3 van het boek worden nagegaan, namelijk in verband met de verschijning voor de vrederechter, de bewijslast, de bevoegdheid en de uitvoering van het vonnis. Wat dit laatste betreft toont de uiteenzetting van Mr Michiels dat er nog een heel onzekere

toestand voorkomt en dat de effectieve uitvoering van de toegepaste straffen gepaard gaat met de grootste moeilijkheden, waarvoor nog geen definitieve oplossing werd gevonden.

De familieverlating stelt ook allerlei problemen op het gebied van het internationaal privaatrecht en het internationaal strafrecht, zo het geval van de Belg die veroordeeld werd door een vreemd vonnis, waarbij door de rechtspraak meestal het exequatur geëist wordt, of het geval van de vreemdeling die in België zijn verplichtingen niet nakomt. Behoort in dit laatste geval de verplichting tot het persoonlijk of het reëel statuut van de vreemdeling? De auteur is voorstander van het laatste.

Deze vraagstukken stellen meer en meer de volstrekte eis van internationale samenwerking op het gebied der beteugeling van de familieverlating en wij vernemen welke pogingen reeds aangewend werden door allerlei internationale bijeenkomsten en congressen om de grote meningsverschillen, welke zich in de verschillende landen voordoen, te overbruggen.

De titel van het boek van Mr Michiels vermeldt dat het delict van familieverlating onderzocht wordt in Belgisch en Frans recht. Het parallelisme van deze beide wetgevingen verantwoordt ten volle de bedoeling van de schrijver om beiden naast elkaar te onderzoeken. Voortdurend wordt in de behandeling van de verschillende vraagstukken verwezen naar Franse rechtspraak en Franse rechtsleer. In de 5de titel van zijn boek geeft de schrijver een systematisch overzicht van het systeem dat in Frankrijk in voege is. Niet alleen is het Belgisch stelsel geïnspireerd geworden door de Franse wet, doch uit de toepassingen die in Frankrijk voorkwamen kunnen voorzeker menige nuttige hervormingen geput worden.

Uiterst interessant zijn de slotbeschouwingen van de schrijver, waarin hij een kritische uiteenzetting geeft van de verschillende vormen van familieverlating, met een algemene beoordeling van het Belgisch systeem. Enkele wijzigingen worden door hem gesuggereerd, zoals de toepassing der sancties in geval van echtscheiding bij wederzijdse toestemming, aanpassing van de teksten in geval van aanneming. Hij drukt er op dat het Belgisch stelsel buitengewoon veel tijdverlies veroorzaakt en dat de schuldenaar te kwader trouw door proceduurmiddelen in grote mate de sancties van de wet kan verdagen. Een recent wetsvoorstel heeft voor doel aan deze toestand te verhelpen. In vergelijking met de wetgeving van andere landen is de straf, die de Belgische wetgeving voorziet, uiterst mild en gematigd. Zou het niet wenselijk zijn dat de boete, die in geval van familieverlating wordt uitgesproken, niet aan de Schatkist maar aan de benadeelde ten goede zou komen? En zou het niet noodzakelijk zijn de strafmaat te verhogen? Zou ook de toepassing van de wet op de voorlopige hechtenis niet dienen uitgesloten te worden?

De auteur is eindelijk van mening dat in de moderne poenologie een ganse reeks preventieve en curatieve middelen te vinden zijn die beter dan de tegenwoordige uniforme straffen aan de toestanden zouden kunnen aangepast worden.

Tot besluit stelt Mr Michiels vast dat de toepassing van de wet slechts in geringe mate voorkomt en dat, voor de gevallen waarin strafrechtelijke sancties worden uitgesproken er zich een bijzonder hoog percentage ter herhaling voordoet.

In zeer vele gevallen brengt een vervolging aan de klager slechts weinig materiële baat bij.

Ondanks dit alles heeft toch de wet op de familieverlating misschien vooral door haar preventieve wer-

king ongetwijfeld een belangrijke verbetering gebracht in de vroeger bestaande toestand.

Als aanhangsel aan het werk vinden wij eerst en vooral de statistieken betreffende de toepassing van de wet gedurende de laatste jaren en verder de teksten voorkomende in de wetgeving van talrijke landen betreffende hetzelfde onderwerp.

Het boek van Mr Michiels is een waardevolle bijdrage betreffende een uiterst belangrijk vraagstuk en is een goede aanwinst voor onze Vlaamse rechtsliteratuur. Prof. J. Rubbrecht schreef een zeer waardevol voorwoord.

Wanneer de taal over het algemeen verzorgd mag heten, waren toch sommige termen en uitdrukkingen liefst vermeden geworden. Zo ontmoeten wij b.v. niet graag in een wetenschappelijke uiteenzetting de term «waarzonder» en is het ook minder aangewezen te zeggen, zoals op blz. 146 «dat het Hof van Verbreking arresteerde». Dit zijn echter kleine details waaraan gemakkelijk bij een volgende uitgave, die wij van harte de schrijver toewensen, kan verholpen worden.

René Victor.

BALIELEVEN

VERBOND DER BELGISCHE ADVOCATEN TE GENT

Op 27 Maart 1954 ontving de Balie van Gent het Verbond der Belgische Advocaten met de gebruikelijke hartelijkheid.

Nadat hij een bloemstuk had neergelegd aan het monument opgericht in het Gerechtshof ter ere van de Gentse advocaten, gevallen voor het Vaderland gedurende de beide laatste oorlogen, opende de Heer Stafhouder Ancot, onder-voorzitter van het Verbond de algemene vergadering, met naast hem de Heer Stafhouder de Bie, Mrs Gobbe, Reumont en Feye, onder-voorzitters, Landrien, algemeen schatbewaarder, Emmanuel Thiebault, secretaris generaal, Diercxsens en Janne, secretarissen en G.A. Ugeux, bijgevoegd secretaris.

De voorzitter verontschuldigde eerst en vooral de Heer Stafhouder Boelens, voorzitter van het Verbond, die te zijner weerhouden was door een plotselinge ongesteldheid. Hij stelde voor hem een telegram van sympathiebetuiging toe te zenden en hem de wensen van spoedig herstel der vergadering over te maken. Dit voorstel werd op warm applaus onthaald, waardoor de aanwezigen blijk gaven van hun gevoelens van zo verdiende waardering en gehechtheid aan de persoon van de Heer Stafhouder Boelens.

De Heer Stafhouder de Bie, in naam der balie van Gent, heette de aanwezigen welkom en onderlijnde welke grote hoop de Belgische Balie op het Verbond gevestigd had om de oplossing na te streven van de grote vraagstukken die de advocatuur aanbelangen en hij sprak er vooral zijn genoegen over uit dat eindelijk de reeds zolang gewenste Voorzorgskas tot stand was gekomen, waarvan de activiteit laat vermoeden dat de onzekerheid voor de toekomst thans zal uitgeschakeld zijn.

De Heer Stafhouder Ancot verontschuldigde Mrs Marie-Rose Hennebicq, de Heren Stafhouders Van den Berghe, Harmignie, Francq en Devos, Mrs Vincent, De Rycke, Franeau, Van Reepinghen en Coulonveaux.

Rouwhulde aan Mrs Stuyck en Herbay

De Heer Stafhouder Victor sprak de rouwhulde uit aan de Heer Stafhouder Stuyck en de Heer Stafhouder Paulus aan de Heer Stafhouder Herbay. Beide rouwhulden, sober in hun voorstelling, maar diep en oprecht gevoeld, deden met talent de hoge beroepsdeugden uitschijnen van deze betreurde overledenen, waarvan de herinnering een kostbaar voorbeeld blijft voor onze generatie.

Het sociaal recht en de tussenkomst der balies

Mr Brasseur, na de werkzaamheden van de Commissie te hebben samengevat, stelde voor de wens te aanvaarden welke door deze Commissie werd opgesteld, zoals de tekst ervan gepubliceerd werd in het laatste nummer van «*Omnia Fraterne*».

Al werd de discussie beperkt tot de goedkeuring van dit voorstel, was zij toch langdurig en heftig en de vergadering, na de Commissie verzocht te hebben haar werkzaamheden verder voort te zetten en er de uitslagen van mede te delen op een volgende vergadering, stemde haast eenparig de hiernavolgende wens:

«*Het Verbond der Belgische Advocaten brengt de wens uit dat in de toekomst de oprichting van speciale commissies met juridictioneel karakter zou vermeden worden en dat zo spoedig mogelijk zou overgegaan worden tot de afschaffing van dusdanige commissies, die thans bestaan.*

»*Het wenst eveneens dat in alle hoegenaamde rechtsmachten de onafhankelijkheid der magistraten, de publiciteit der debatten en de eerbied voor de rechten der verdediging zouden gewaarborgd worden.*

»*Het drukt eindelijk de wens uit het beginsel te zien vastleggen dat enkel de advocaten de partijen in rechte zullen mogen vertegenwoordigen en zulks zonder geschreven mandaat.*»

* * *

De Tuchtraden van beroep

De vergadering neemt daarna de tekst aan betreffende de Tuchtraden van beroep, zoals hij werd vastgelegd op de algemene vergadering van 17 October 1953 te Brussel.

Deze tekst luidt als volgt:

«*Er wordt een Tuchtraad opgericht bij ieder Hof van Beroep.*

De Tuchtraden van Beroep bestaan uit een Voorzitter en vier bijzitters. De Procureur Generaal bekleedt de zetel van het Openbaar Ministerie.

Behoudens de hierna voorziene uitzonderingen, behoren twee van de bijzitters tot de Balie waarvan de betrokken Advocaat afhangt; de drie andere worden aangesteld als volgt:

In het begin van ieder gerechtelijk jaar maken de Tuchtraden der Balies de lijst op voor de Tuchtraden van Beroep. De leden van de Tuchtraad van Beroep worden gekozen tussen de Oud-leden van de Raad der Orde van Advocaten der verschillende Balies.

Telt de Balie minder dan 50 advocaten ingeschreven op de Tabel, dan zal de lijst aangevuld worden met namen van advocaten behorende tot een Balie van het gebied.

Door het lot worden twee leden aangeduid tussen de kandidaten ener lijst die door de Stafhouder der Balie waartoe de betrokken advocaat behoort, wordt ingezonden en die geen deel zullen uitgemaakt hebben van de Tuchtraad die de Sententie, waartegen beroep uitgesproken heeft; de andere leden worden

door het lot gekozen tussen al de kandidaten door de Stafhouders der verschillende Balies voorgesteld in de mate van een kandidaat per 100 advocaten ingeschreven op de Tabel; gezegde kandidaten zullen, behalve onmogelijkheid, tussen Oud-leden van de Raad der Orde gekozen worden.

Voor de Balies die minder dan 100 advocaten tellen zal er één kandidaat voorgesteld worden op voorwaarde dat er een Stafhouder en een Raad der Orde bestaan.

Ten zetel van elk Hof van Beroep zal er een afzonderlijke lijst gehouden worden van de kandidaten voor de zaken waarvan de behandeling in de Franse taal geschiedt en een andere van de kandidaten voor de zaken in de Nederlandse taal.

De Voorzitter van de Tuchtraad van Beroep zal de oudste Stafhouder zijn of het oudste lid door het lot aangeduid, zoals hierboven uiteengezet, om er deel van uit te maken.»

* * *

Het verslag van Mr Gheude over de rol van de advocaat vóór de psychiatrische commissie werd verschoven naar de volgende zitting. De vergadering hoorde uiteindelijk nog een merkwaardige uiteenzetting van Mr Dubru, die met welsprekende overtuiging de gevaren in het licht stelde, die meer en meer de uitoefening van het advocatenberoep bedreigen en de noodzakelijkheid onderlijnde aan de Balie het monopolie, dat haar toebehoort, terug te verzekeren, namelijk dat van de consultatie, de vertegenwoordiging der partijen en de verzoening.

* * *

Daarna werd een thee aangeboden in het lokaal der bibliotheek en aldus werd een uiterst interessante zitting besloten waardoor eens te meer werd aangevoeld dat de rol van het Verbond in het midden van de verschillende Balies steeds meer gewaardeerd wordt.

*Emmanuel Thiebauld,
Secretaris Generaal.*

VLAAMSE CONFERENTIE DER BALIE VAN ANTWERPEN

Vergadering van 25 Maart 1954

«*Prof. Willem Pée is doctor in de germaanse filologie, uitstekend dialectoloog en foneticus, hoogleraar te Luik en leraar bij het Studie-Theater te Antwerpen. Hij reisde tweemaal naar de Antillen, en telkens voor verscheidene maanden. Hij werd er heen gezonden door de Nederlandse regering om de studie te maken van de huidige stand van onze taal in die gewesten». Aldus stelde voorzitter Mr L. Rombaut de spreker voor aan de confraters, nadat hij de vergadering voor geopend had verklaard. Spreker koos tot onderwerp: «*Talen en Rassenproblemen in de Antillen*».*

Maar het werd méér dan dat. In een zeer vlotte verteltrant werd een kleurrijk en volledig beeld opgehangen van deze tropische gebieden, hierin begrepen de Guyana's, waarop vooral de rassenpromiscuïteit haar stempel drukt.

Spreker herinnerde er vooreerst aan hoe door heel de geschiedenis de Antillen de aandacht voor zich opeisten: vanaf de beruchte zeeroovers der 17e eeuw tot aan de blokletters over de Porto Rico-incidenten, die kort geleden in onze kranten kwamen.

Aan de Noordkust van Zuid-Amerika liggen op het vasteland de drie Guyana's: het Britse, het Nederlandse en het Franse. Nederlands Guyana of Suriname

kreeg, enkele maanden voor sprekers aankomst aldaar in Juni 1949, het statuut van overzee's gebied: een Nederlands gouverneur, maar eigen inheems parlement. Suriname is een Eldorado voor sociologen, ethnologen en taalkundigen, niet alleen omwille van de grote verscheidenheid van het voorhanden studiemateriaal, maar ook door de vriendelijkheid en bereidwilligheid van de inwoners.

In de 16e eeuw werd de « Wilde Kust » ontdekt en kwamen Hollanders en Vlamingen voor het eerst in contact met de Indianen. Rond het midden der 17e eeuw landden de Engelsen, kort daarop gevolgd door de Joden (wier rasseninvloed nog steeds merkbaar is). Al dadelijk werden plantages opgericht langs de Suriname-stroom. Aanvankelijk verplichtte men er de Indianen tot slavenarbeid, maar toen die er ongeschikt voor bleken begon men op grote schaal negerslaven uit Afrika over te brengen (in totaal ongeveer 300.000). Toen deze laatste rond 1860 vrij werden, waren er nog slechts 45.000 in dienst; de overigen waren ondertussen ontsnapt en richtten in de binnenlanden twee machtige stammen op; zij bleven overwegend heidenen.

De vrijgelaten plantage-slaven trokken meestal dadelijk naar de enige stad: Paramaribo. Men poogde ze te vervangen door Chinezen; maar wijl dit volk meer voor kleinhandel dan voor landarbeid voorbestemd blijkt te zijn, trokken ook zij na korte tijd naar de stad en openden er hun zaakjes.

Rond de eeuwwending sloten dan de Nederlanders met de Engelsen contracten af waardoor circa 35.000 Hindoestanen zich verplichtten drie jaar in de Surinaamse plantages te gaan werken. Na verloop van die tijd kregen zij dan elk een lapje grond. Van deze Hindoestanen keerde slechts één vijfde naar het vaderland terug. De anderen bleven er als kleine landbouwers. Maar zij wensden dat hun kinderen hogerop komen en bereiken dit ook. Deze Aziaten zijn de hoge posten aan het bezetten en oefenen van langs om meer intellectuele beroepen uit. Zij zijn zeer werkzaam, doch vooral spaarzaam (zelfs gierig) en wreed voor zichzelf, voor hun vrouw en hun kinderen.

Toen in 1919 de Engelse Contracten werden opgezegd, keek men uit naar nieuwe arbeidskrachten voor de plantages en importeerde men contractarbeiders uit Indonesië. Deze (meestal Javanen) zijn nog werkzamer dan de Hindoestanen, maar verkwist- en speelsiek. Aan die passie moet niet alleen have en goed, maar tot de echtgenote toe geloven. Zij komen dan ook niet boven hun armoede uit en hebben geen politieke of andere ambities. Zij geven hun stem aan de Hindoestanen omdat deze ook Aziaten en bijna uitsluitend Mohamedanen zijn.

Daarnaast wordt de naar getal belangrijkste bevolkingsgroep ingenomen door de creolen, halfbloeden van allerlei rassen. Zij ondersteunden het nieuwe regime in de eerste jaren, maar worden langs om meer uit die posten door de Hindoestanen verdrongen. Een kortsluiting tussen deze twee groepen is dan ook niet uitgesloten, zenzij de Aziaten thans in massa naar hun zelfbestuurd vaderland zouden terugkeren.

Samenvattend bestaat de bevolking van Suriname ongeveer uit een 1.000-tal Nederlanders en 7 à 8.000 andere blanken, 70.000 creolen, 50.000 Hindoestanen, 35.000 Indonesiërs, een paar duizend Chinezen en enkele duizenden Indianen en bosnegers in de binnenlanden.

Op het eerste gezicht schijnen al die rassen elkaar goed te verdragen. Maar innerlijk is de tegenstelling groot. Het rassen criterium is niet de « kleur » van aangezicht of haar, maar wel de graad waarin dit laatste « kroest ». Vandaar dat speciale sluikmakende

Amerikaanse haarmiddelen er veel succes hebben, alhoewel ze niet afdoende blijken te zijn.

De Nederlanders verplichten de bosnegers, wanneer deze in de stad komt (wat overigens zelden gebeurt), gekleed te gaan. En zo beschikt elk negerdorp over één broek... Maar in hun binnenlanden zijn die negers heer en meester, want de Nederlanders hebben hen nodig. Zij zijn immers de éniigen die in staat zijn de stroomversnellingen met hun ranke bootjes te trotseren. En zo kon het gebeuren dat wanneer een negergramman zich verzette tegen het aanleggen van een vliegveld, de Nederlanders eenvoudig de vlag moesten strijken. Toen een Amerikaans gezelschap, met Dames erbij, als curiosum een negerdorp wenste te bezoeken, stelde men de eis dat alle mannen een broek zouden dragen. « Goed, zeiden de negers, maar U betaalt ze ». En het gebeurde zo. Maar toen het bezoek doorging, kwam gans de mannelijke dorpsbevolking aangetreden in een bonte kleurengamma van rose, hemelsblauwe, gele en andere damesbroekjes-met-kantjes, vers geleverd uit Paramaribo.

Wat nu de talen betreft: de negerslaven spraken destijds hun talen uit West-Afrika; hun meesters respectievelijk Engels, Nederlands en Portugees (= Joden). Dit leidde tot het ontstaan van twee mengtalen, waarvan weldra het Neger-engels ging overheersen. Het is een taal met allerlei ingrediënten, met veel verdubbelingen en een zeer eenvoudige syntaxis. Het is in Suriname de taal van iedereen, en neemt er de plaats in van onze dialecten. Maar in de stad wordt zuiver Nederlands gesproken, ook door de Chinese winkeljuffrouw.

De talentelling die men in Suriname hield mag, zowel door haar voorbereiding, door de opleiding der tellers als door de wijze waarop ze werd doorgevoerd en de aard der te beantwoorden vragen, niet alleen als zeer betrouwbaar aangezien worden, maar kan ook als model voor ons eigen land dienen. Iedereen in Suriname kent twee talen. En als men ook maar politieagent is, kent men er minstens drie tot vier. Dit komt niet alleen door het feit dat primitieve volkeren een grote aanleg tot het leren van vreemde talen hebben, maar ook omdat men er zeer leergierig is: kinderen van Indianen en negers pagaaïen soms tot 3 uur heen en evenveel terug om naar een school te komen waar de onderwijzeressen niet onderlegd en de leerboekjes verouderd en niet aangepast zijn (« Onze voorouders waren grote Franken met blonde haren » enz...).

Frans Guyana is vervallen sedert de afschaffing van het bagno. In '49 leefden er nog een 100-tal bagnards die er zo erg aan toe waren dat de Fransen ze t.o.v. de publieke opinie niet naar Frankrijk durfden overbrengen. Zij werden liefdevol opgenomen door negerinnen. Frans Guyana heeft geen stad en enkel maar wildernis. Vandaar dat kolonisatie er onmogelijk is.

Brits Guyana staat op even hoog peil als Suriname. Ook daar is rasseninmenging, doch op minder grote schaal omdat de Engelsen zich verre van de inlanders houden.

Trinidad is een zeer mooie kolonie, waar de Engelse machthebbers een eiland in het eiland vormen. Hun taal heerst er, hoewel spreker een dorp bezoekt waar de inlanders Frans spraken: jaren geleden bleken Bretoense vissers hier geland te zijn en huwelijken gesloten te hebben met negervrouwen.

De inwoners zijn katholiek, mohammedaan of protestant. Doch heidens van inslag. Prof Pée woonde een stengoe bij: urenlange nachtelijke dans bij tamtamgeklop, waarbij de dansers gaandeweg in een opgewonden trance kwamen. Maar toen de zwaarddansen begonnen, verkoos hij toch naar bed te gaan, want de

Engelsen komen pas tussen wanneer een moord « be- gaan » is.

En zo komen we toch tot de (Nederlandse) Antillen. De grootste eilanden nl. Aruba, Curaçao en Bonaire zijn volledig aan het veramerikaniseren. Dàar vindt men de raffinaderijen voor de Venezolaanse petroleum. De inlanders zijn overdag katholiek, maar 's nachts worden zij terug heiden. Zij hebben een eigen taal, het papiament, dat een verbasterd Spaans is. De Nederlandse katholieke missionarissen zijn er voorstander van omdat zij door die taal nader tot het volk komen. Maar de onderwijzers die het volk willen verheffen, bekampen het papiament. Toch verliest het Nederlands veld, en zal er waarschijnlijk helemaal verdwijnen.

Trekt men naar de afgelegen binnendorpen, dan kan men nog op de min of meer blanke gelaatstint der inwoners de graad van huwelijkstrouw aflezen van de vroegere blanke bezitter van de geïsoleerde plantages. Wat niet belet dat een intens misprijzen voor de zwarten bijna alle blanken op de Antillen kenmerkt. Dat gaat zover dat een geneesheer, directeur van een gesticht voor geesteszieken, een negerin acht dagen liet opsluiten omdat deze hem gevraagd had een eindje in zijn auto te mogen meerijden « want een zwarte die aan « mij » zo iets vraagt « moet » volslagen krankzinnig zijn » ... en ook Koningin Juliana was er bij vele blanken in ongenade gevallen, omdat Zij bij Haar bezoek aldaar een negerin de hand had gedrukt !

Op Porto Rico is de sociale toestand der inlanders erbarmelijk. Zij zijn Spaanse kleurlingen, maar de Amerikanen pogen ze met alle middelen te verengelsen. Zij willen hogerop, doch dit wordt hun onmogelijk gemaakt. Zij weten ook dat wie in Amerika of Europa gaat studeren, voor hen verloren is, en eisen daarom o.m. eigen hoger onderwijs.

Er kan volgend algemeen besluit getrokken worden: dat wat de taal aangaat er geen grote problemen zijn, en waar er zijn, zij gemakkelijk kunnen opgelost worden; de rassen verschillen en -tegenstellingen zouden echter tot grote moeilijkheden kunnen leiden.

Uw verslaggever kan alleen maar betreuren dat hij deze samenvatting (omwille van de bondigheid) zo dor moet houden. Alleen enkele van de vele typische anecdoten kon hij zich veroorloven weer te geven. En de voordracht van deze avond was daar toch zo rijk aan.

Rijk aan typische anecdoten, zeker. Maar wat ons nog meer trof, was het gekrenkte sociale gevoelen en de warme interesse van de spreker, die heel deze spreekbeurt doorzinderden, en die ze tot een genot voor geest en hart maakten.

Alle aanwezigen traden dan ook eenstemmig de meest vleeiende dankwoorden van voorzitter Mr L. Rombaut bij.

Na een korte uitweiding over soortgelijke toestanden in Zuid-Afrika werd de vergadering geheven, doch niet dan nadat de voorzitter nog o.m. volgende oproepen had gericht tot de betrokkenen :

1) Stagiaires : schrijft onverwijld in voor de wel-sprekendheidswedstrijd « Herman de Jongh » !

2) Confraters : neemt in groten getale deel aan het Congres voor Sociaal Verweer !

J. G.

NECROLOGIE

ROUWHULDE

uitgesproken door Mr de Bie, gewezen stafhouder ter vervanging van stafhouder Fredericq, ter nagedachtenis van wijlen stafhouder de Cock.

Ik dank het Hof en het Parket Generaal, namens de Balie, voor het deelnemen in de rouw die haar treft, bij het afsterven van haar betreunden en voortreffelijken stafhouder, Mijnheer De Cock.

De onverbidde strengheid van de Wet waaraan wij allen onderworpen zijn, onderging hij : voortaan zal zijn levendige, opgewekte, zijn innemende persoonlijkheid ontbreken aan onze sympathiseerde blikken.

Maar de weerspiegeling van zijn uitmuntende deugden als man, vriend, jurist en advocaat straalt ons heden toe in een glans die hem doet groeien in onze bewondering en leven laat in onze blijvende herinnering.

Hij bezat in zijn bloed en ziel, die natuurlijke voorbestemming tot de roeping van een « groot » advocaat — « groot » om het diep besef van zijn zending — « groot » om het verheven zijn van de gedachte — om het doordringen van de studie, om de uitgebreidheid van de juridische kennis — « groot » om de verfijsheid in het optreden, de zorg, de juistheid en de welsprekendheid in zijn pleidooi — « groot » om de edelmoedigheid van de gevoelens, de waardigheid van het leven, de minzaamheid van het karakter, de gedraging met de confraters — « groot » was hij voor zijn rechters, want zijns beroepsbedrijvigheid, zijn kennis als rechtsgeleerde en de bekoorlijkheid van zijn woord, drongen zich op aan hen als het Recht en de Rechtvaardigheid zelf.

Al die verhevenheid, al die schoonheid bloeide en kwam tot ontluiking, gedurende de laatste tijd van zijn leven, in een gefolterd en gemarteld lichaam.

Ik zie hem nog hier, in deze zaal zelf, vóór U, Mijne Heren, wanneer hij pleitte, toen de gebrekkigheid reeds zijn lichaam zo krachteloos maakte, dat zij hem belette recht te staan, en toch legde hij zijn argumentatie met een bewonderenswaardige helderheid uiteen, zonder één nota, noch stuk : in de diepte van zijn verstand en geheugen alleen wist hij al de geestkracht van zijn strijd lust en alle overtuigingsmiddelen te putten.

Hoe moest hij zijn beroep lief hebben, om trots zijn geknakte gezondheid, niettegenstaande de levensnoodwendigheden er hem niet toe dwongen alle moeilijkheden te boven te komen, en zich volledig te schenken aan de belangen waarvan hij de verdediging had aangevaard.

Het kostbaar voorrecht werd mij gegund, veel aan zijn zijde te zijn, als secretaris van de Franse Conferentie der Jonge Balie, wanneer hij er de zeer ijverige en diep beminde voorzitter van was.

Ik herinner mij met welk een vaderlijke bezorgdheid, hij dan reeds ingezien had, in welke mate het de ouderen betaamt, uit solidariteitsplicht, zich te bekommeren om het lot en moeilijkheden der jongeren. Hij wist tijdens de oefeningen van de Conferentie, betwistingen uit te denken over rechts-actualiteit en werkelijkheidsproblemen.

Hij maakte ze tot thema van de pleidooien voor de stagisten en deze eenmaal pro en contra uiteengezet, was hij de scheidsrechter van het debat. En het werd een cursus in practisch recht die hij zijn jonge toehoorders gaf, tot hun grootste voordeel en uitstekende vorming.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

Dit onderricht was een nieuw tot uitingkomen van zijn liefde voor het beroep en wanneer ik hem gelukwenste om de ijver welke hem tot opvoeder van de jonge advocaten maakte, «Wat ik doe», sprak hij, «is weliswaar een weinig voor hen maar meest nog voor de Balie».

Henri De Cock behoorde tot dezen, die lang vooraleer de waardigheid van het Stafhouderschap hun wordt toegekend, trapsgewijze die eer veroveren, omdat zij in hun optreden aan de Balie, dag in dag uit, die verdiensten in hun persoon weten tot bloei te laten komen, die hen aan de keus van hun confraters opdringt.

In het volbrengen van de zware last als Stafhouder, gebruikte hij die tact eigen aan de rechtgeaarde zielen en het gezag dat het voorrecht is van hen die het voorbeeld geven.

Zij die hem van dichtbij kenden, bewonderen en betreuren hem vandaag zoals de soldaat een vriend groet op het ereveld gevallen. Hij was hun een voorbeeld en in hun herinnering blijft hij een symbool.

In zijn diep geloof putte Mr de Stafhouder, H. De Cock, de troost en sterkte die hem zo nodig waren, in de kwaal die hem lijden deed.

Moge de Goddelijke Voorzienigheid hem schenken in de eeuwigheid het loon van zijn daden en de vergelding van zijn lijden!

De Balie waarvan ik de ontroerde vertolker ben, drukt zijn diep bedroefde Weduwe, zijn kind en al de zijnen, haar innig gevoelde smart uit om het verlies dat evenzeer het hare is als het hunne.

27 Maart 1954

MEDEDELINGEN

INSTELLING VAN EEN CENTRALE COMMISSIE VOOR DE NEDERLANDSE RECHTSTAAL EN DE BESTURSTAAL IN BELGIE

Bij K.B. van 19 Januari 1954 (Staatsblad 5 Februari 1954, 790), gewijzigd bij K.B. van 15 Maart 1954 (Staatsblad 31 Maart 1954, 2481), werd een *Centrale Commissie voor de Nederlandse rechtstaal en bestuurstaal in België* opgericht.

Zij heeft ten doel eenheid in de Nederlandse rechtstaal en bestuurstaal te brengen en de werkzaamheden van de bestaande commissies, die de vaststelling van die taal nastreven, te ordenen. Het secretariaat van deze Commissie is gevestigd in de Raad van State.

Bij besluiten van de ministers van Binnenlandse Zaken, Justitie en Koloniën d.d. 5 Februari 1954 (Staatsblad 7 Februari 1954, 829) en 15 Maart 1954 (Staatsblad 31 Maart 1954, 2481) werd de commissie als volgt samengesteld:

Voorzitter: E. Van Dievoet.

Ondervoorzitters: A. Vranckx en J. Rutsaert.

Leden: de Muelenaere F., De Baere C., Blancquaert E., Van Hecke M., Steensels J.M., Grootaers L., Limpens J., Moors J., Van Goethem F., Van Loey A., Van Overbeke J.A.

Secretaris: Fr. d'Haese.

Adjunct-secretarissen: H. Heymans en F. Van den Branden.

Op 1 April jl. werd de Centrale Commissie door de minister van Binnenlandse Zaken geïnstalleerd. De redevoeringen, die door hem en de voorzitter, Prof. Mr E. Van Dievoet, werden uitgesproken, verschijnen in dit nummer.

ALGEMENE PRACTISCHE RECHTSVERZAMELING

Prijs Vleurinck

De Prijs A. Vleurinck werd toegekend aan de verhandeling «Beroep in Burgerlijke en Handelszaken». Bij het openen van de omslag bij dit handschrift gevoegd, bleek dat dit werd ingezonden door Mr W. Brosens, advocaat te Antwerpen.

De prijs zal uitgereikt worden ter gelegenheid van een Academische Zitting, die doorgaat op Vrijdag 30 April 1954 te 16 uur in de Eerste Kamer van het Hof van Beroep te Gent.

TIJDSCHRIFTEN

Omnilegie, n° 2 - Februari 1954.

Wetgeving.

Nederlands Juristenblad, afl. 14 - 3 April 1954.

Mr M. V. Polak: De grondwettelijke waarborgen der getuigen voor de Amerikaanse Parlementaire Enquêtecommissies. — Mr E. Dienaar: Enige opmerkingen bij de Europese integratie.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, n° 4341.

Prof. Mr Ch. Petit, Het wegbrekiingsrecht van de huurder. — Mr J. J. Canter Cremers: Verkoopvoorwaarden (I.). — Fiscale Rechtspraak van de Hoge

Journal des Tribunaux, n° 4018 - 4 avril 1954. Raad.

Maurice Sand: Considérations sur la profession d'avocat. — Jean Eeckhout: La double adoption. — Jurisprudence.

Revue Française de Science Politique, n° 1 - janvier - mars 1954.

M. Dogan et J. Narbonne: L'abstentionnisme électoral en France. — Franco Pierandrei: Les dernières élections et les lois électorales italiennes. — Pierre Rondot: Les structures socio-politiques de la nation libanaise. — Turhan Feyzioglu: Les partis politiques en Turquie. — Marcel Merle: Le Bevanisme, ou la crise du parti travailliste.

Recueil Dalloz de Doctrine de Jurisprudence et de Législation, 13° cahier - 3 avril 1954.

Robert Plaisant: Libre concurrence et ententes industrielles (Décret du 9 août 1953). — G. Levasseur: La personnalité civile des comités d'établissement. — F. G.: Gymnastique oculaire et exercice illégal de la médecine. — C. G.: Les conditions de l'octroi du sursis d'exécution par les tribunaux administratifs.